

The image shows the interior of a rustic wooden building, possibly a barn or a workshop, repurposed as a living space. The walls and ceiling are made of dark, weathered wood. A large model airplane is suspended from the ceiling. String lights are strung across the room, creating a warm, cozy atmosphere. A wooden ladder leans against the wall. In the foreground, there is a wooden table and chairs, and a bicycle is parked on the right. The overall aesthetic is rustic and modern.

Gergő RADEV și Gergely RODICS

Reproiectare

REFLEXII ARHITECTURALE ȘI DE
ARTĂ CONTEMPORANĂ ASUPRA
ROLULUI ȘURILOR ÎN SECOLUL 21

Gergő RADEV și Gergely RODICS

Reproiectare

REFLEXII ARHITECTURALE ȘI DE
ARTĂ CONTEMPORANĂ ASUPRA
ROLULUI ȘURILOR ÎN SECOLUL 21

COLEGIUL COMUNITAR DE ARTĂ AL BAZINULUI CARPATIN
Kápolnásnyék (Ungaria), 2025

Proiect finanțat de Uniunea Europeană.

Opiniile și afirmațiile prezentate reflectă punctele de vedere ale autorilor, și nu corespund neapărat cu poziția oficială a Uniunii Europene sau a finanțatorului. Nici Uniunea Europeană, nici finanțatorul nu sunt responsabili pentru aceste idei.

**Co-funded by
the European Union**

Publicația poate fi descărcată de pe site-ul proiectului BarnCulture în patru limbi:
<https://www.barnculture.eu/>

Traducere: BERÉNYI Ágnes, BUTYKA Loránd, Silvia DEMETER, KOSZTA Csaba, PhD MÁTÉFFY Mária, MOSCU Katalin

Redactor: Imre Arany

Foto copertă: Réti Gerzson Photography

© autori, artiști, arhitecți, 2025
© Colegiul Comunitar de Artă al Bazinului Carpatin, 2025

Introducere

Această publicație însumează rezultatele proiectului internațional BarnCulture, în care s-au implicat șase arhitecți și doisprezece artiști vizuali din trei țări: Ungaria, România și Germania. Scopul lor a fost de a contribui la dezvoltarea unui mediu construit de înaltă calitate și la protecția patrimoniului construit din zonele rurale ale Europei. Pentru a atinge acest obiectiv, pe parcursul celor doi ani în care s-a derulat proiectul, participanții au lucrat la conceperea și promovarea unor soluții sustenabile și inovatoare pentru conversia șurilor.

Planurile de conversie au fost elaborate în urma unei colaborări între arhitecți și artiști vizuali, dar au rezultat și lucrări de artă inspirate de hambare. La dezvoltarea conceptelor, s-a pus accent pe importanța soluțiilor sustenabile, dar financiar accesibile, astfel încât conversia să devină o alternativă fezabilă și pentru beneficiarii cu resurse financiare mai modeste din mediul rural, oferindu-le șansa de a transforma un hambar vechi într-o locuință, un atelier sau un spațiu cultural.

Paranteză lingvistică

În paragrefele de mai sus am folosit în rânduri repetate cuvintele șură și hambar. Cele două denumiri desemnează același tip de clădire, doar în regiuni diferite. Conform Dicționarului etnografic în limba maghiară, cuvântul șură (csűr) ne-a parvenit prin coloniștii germani, care vorbeau un dialect austro-bavarez al germanei standard medievale, în care s-au vehiculat variantele schiur, schür și schir. Cuvântul hambar (pajta) este cunoscut de la mijlocul secolului 14 în forma pajata; forma actuală datează din 1422. Probabil este un cuvânt de proveniență slavică. De remarcat că în limbajul popular din zonele mixte maghiaro-germane (Transdanubia de Sud) hambarul întotdeauna este denumit șură (csűr). În Ardeal, același cuvânt (pajta) este folosit pentru grajd, inclusiv cel care face parte dintr-un șopru.

Pașii colaborării

Pașii colaborării, care a durat doi ani și într-un final a condus la elaborarea acestei cărți, au fost următoarele:

- organizarea, în cadrul unor vizite de studiu în Germania, a trei tabere creative de artă și a unei întâlniri internaționale, cu scopul de a extinde cunoștințele artiștilor și arhitecților participanți, și de a facilita cooperarea lor;
- realizarea a douăsprezece lucrări de artă inspirate de șuri de către artiștii vizuali selectați printr-un concurs;

- organizarea, în Ungaria, a unei expoziții cu cele douăsprezece lucrări de artă create în cadrul programului;
- elaborarea planurilor de conversie a douăsprezece șuri, rezultatul colaborării dintre arhitecții și artiștii plastici implicați;
- crearea a trei proiecte de conversie cu scopul de a propune soluții echilibrate pentru păstrarea aspectului original al șurii și încălzirea optimă a unor spații voluminoase;
- realizarea unor panouri expoziționale cu cincisprezece planuri de conversie pentru șuri;
- prezentarea a două tipuri de publicații: în format electronic și tipărit, disponibil în patru limbi (maghiară, germană, română și engleză);
- organizarea unor evenimente/expoziții pentru publicul larg, cu scopul de a promova rezultatele proiectului, de a încuraja colaborări viitoare în vederea creșterii numărului de conversii a unor hambare în întreaga Europă.

Organizații

La proiect au participat trei organizații:

- Colegiul Comunitar de Artă al Bazinului Carpatin, din Ungaria (*Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola Alapítvány*), lider al proiectului (<https://muveszetinepfoiskola.hu/>)
- Asociația Agri-Cultura-Natura Transylvaniae din România, inițiatorul proiectului și partenerul local (<https://www.acnt.ro/>)
- Asociația pentru Conservarea Peisajului din Neumarkt in der Oberpfalz din Germania (Landchaftspflegeverband Neumarkt in der Oberpfalz) partener local (<https://www.lpv-neumarkt.de/>)

Toate cele trei organizații au experiență în proiecte de arhitectură și protejarea patrimoniului arhitectural. Partenerul ungar a renovat mai multe clădiri istorice și a creat un spațiu cultural într-o clădire agricolă din Kápolnásnyék (Ungaria). Organizația română a fost implicată în protecția patrimoniului construit al satelor transilvănene de zeci de ani, având sediul într-o șură convertită din Delnița/ Csíkdelne (jud. Harghita). Partenerul german a stabilit un centru de instruire într-o clădire nouă în formă de șură lângă Habsberg (Germania).

Fiecare partener și-a asumat responsabilitatea de a pregăti patru proiecte de conversie în propria țară, dintre acestea cel puțin unul să aibă destinația de spațiu cultural, iar altul de locuință. Conceperea proiectelor de arhitectură a fost precedată de crearea unor lucrări de artă contemporană ce au rezultat din explorarea directă a trăsăturilor și potențialului șurilor existente. Sarcina artiștilor a fost formularea unor propuneri artistice care puteau îmbogăți proiectele de conversie. De aceea, în publicație veți găsi, alături de fiecare proiect de șură, și produsul artistic, urmat de propunerea (propunerile) artiștilor înglobate în soluție.

În cadrul proiectului, au fost elaborate două publicații. Cea de față, exhaustivă, cu toate proiectele și lucrările, care se adresează persoanelor interesate în mod serios de subiect. A doua este o versiune mai scurtă a acesteia, cu mai puține exemple. Cea din urmă este mai degrabă un 'aperitiv', fluturaș cu idei pentru cei care se întâlnesc pentru prima oară cu subiectul conversiei șurilor. Ambele publicații pot fi descărcate în format digital de pe pagina proiectului *BarnCulture* (<https://www.barnculture.eu/>), sau accesate pe paginile asociațiilor partenere enumerate mai sus.

Îndrumar pentru folosirea publicației

Cartea se adresează atât proprietarilor de șuri și altor persoane interesate, cât și profesioniștilor din domeniul construcțiilor și al industriilor creative. Scopul ei nu este de a oferi materiale academice, ci de a prezenta, într-un mod accesibil și cât mai practic, posibilitățile de refuncționalizare a șurilor existente.

PREZENTAREA ESTE DIVIZATĂ ÎN TREI CAPITOLE PRINCIPALE:

1. planuri individuale de conversie și lucrările de artă asociate;
2. procesul de elaborare și metodologia urmată;
3. bazele tehnice necesare conversiei șurilor.

Detaliile tehnice, considerate ‘inutile și dificil de înțeles’, sunt prezentate separat de planurile propriu-zise de conversie. Pentru mai multe detalii, recomandăm contactarea arhitectului care a elaborat planul respectiv.

ECHIPA MAGHIARĂ

În cazul echipei maghiare, arhitecții și artiștii plastici au identificat zonele de interes în cadrul proiectelor lucrând individual, oferind un spațiu comun atât pentru munca de arhitectură, cât și pentru cea artistică (puncte cheie). Deși proiectele au avut la bază studiul unor clădiri existente, temele de proiectare au fost concepute ca propuneri de refuncționalizare și nu neapărat reprezentând cerințele proprietarilor reali. Propunerile artiștilor vizuali cu privire la modul de organizare a fiecărei clădiri și a unor soluții tehnice au fost, de asemenea, integrate în planuri.

ECHIPA TRANSILVĂNEANĂ

Echipa din România (Transilvania) și-a propus identificarea unor comenzi reale de conversie a șurilor, astfel încât implicarea artiștilor plastici s-a detașat de munca de proiectare și s-a rezumat la ‘decorarea’ spațiilor arhitecturale. Exceptând un singur proiect, artiștii nu au contribuit la conceptul arhitectural și regândirea structurii.

ECHIPA GERMANĂ

Abordarea echipei germane a fost dominată de unitatea dintre arta plastică și arhitectură. Proiectele reflectă rezultatele unei strânse colaborări între profesioniștii implicați, astfel încât arhitectura și arta plastică devin un tot unitar. Temele de proiectare concepute răspund nevoilor reale ale proprietarilor clădirilor respective.

Am fi putut dedica o carte separată prezentării complete a muncii și rezultatelor din ambele perspective: cea arhitecturală și cea artistică. Această carte însă reprezintă mai degrabă o sinteză care, fără a intra mai profund în specificul fiecăreia dintre cele două profesii, își propune evidențierea rezultatelor colaborării dintre ele. Acesta este mesajul pe care dorim să-l împărtășim cititorilor noștri.

Pe lângă prezentarea proiectelor din prima parte, cititorul va găsi concluziile lecțiilor învățate și descrierea întregului proces de colaborare. Informațiile ar putea fi utile comunităților, organizațiilor sau echipelor de proiect ce doresc să se implice în astfel de inițiative. Astfel veți citi despre proiectele comune, excursiile și experiența dobândită în urma unor discuții fără rezultate majore.

Bazele tehnice

Pentru cei care doresc să aprofundeze subiectul, recomandăm în mod special studiul celui de-al treilea subiect major al cărții, în care oferim îndrumări practice pentru implementarea tehnică a proiectelor. Unul dintre mesajele noastre principale este următorul: reabilitarea clădirilor existente (expunând materiale și tehnici tradiționale de construcție) necesită o expertiză profesională. În trecut, aceste metode tradiționale erau bine cunoscute în cadrul comunităților. Din păcate, în prezent, o mare parte a acestor cunoștințe s-a pierdut, însă, în același timp, au fost dezvoltate materiale și proceduri noi, care sunt compatibile cu materialele și tehnicile specifice construirii șurilor tradiționale. Acest capitol nu își propune să ofere competențe practice și cuprinzătoare în construcții, ci mai degrabă demonstrează că există tehnologii moderne disponibile pentru renovarea și conversia acestor clădiri. Așa cum am procedat în toate capitolele, și aici am încercat să creăm o imagine de ansamblu asupra abordării acestui tip de proiect, și nicidecum să elaborăm un ‘manual’ pentru implementarea unui proiect de conversie a unei șuri. Cu toate acestea, abordarea prezentată poate ajuta în stabilirea fezabilității unor proiecte asemănătoare.

Patrimoniul și comunitatea

Cartea este o colecție de idei și imagini: pe fiecare pagină veți găsi conținut interesant și coerent, astfel încât puteți răsfoi cartea atât aleatoriu, cât și într-o manieră liniară (citind-o de la început și până la sfârșit). Echipa de autori își asumă responsabilitatea de a furniza informații suplimentare și chiar de a stabili și sprijini colaborări. Ne dorim ca acest subiect să devină o parte activă a gândirii comunităților, asigurând astfel conservarea și gestionarea adecvată a anexelor gospodărești, modelând în mod conștient mediul, patrimoniul și viitorul comunităților rurale.

Zonele de interes

BAZELE COOPERĂRII DINTRE ARHITECȚI ȘI ARTIȘTI

Elementul principal de inspirație al proiectului a fost spațiul șurii. Abordarea arhitecturală, structurală și cea artistică trebuiau combinate în așa fel, încât să reflecte trecutul, prezentul și viitorul hambarelor.

Uneori s-a dovedit a fi o adevărată provocare să înțelegem perspectivele membrilor echipei, să distingem punctele lor de vedere sau să le rezumăm adecvat. Dar întodeauna, soluțiile rezultau din analiza vizuală a detaliilor arhitecturale, din analiza materialelor și a tehnicilor tradiționale de construcție utilizate, respectiv din deslușirea istoriei clădirii. Datorită scării proiectului, sinergia și intenția creativă puteau să se concretizeze într-o multitudine de forme. Uneori, cele două echipe (arhitecți și artiști) lucrau separat, apoi se întâlneau și purtau discuții pentru a-și influența reciproc abordarea. Această formă de inspirație reciprocă s-a evidențiat în identificarea așa-numitelor ‘zone de interes’ din spațiul interior sau aspectul exterior al șurii. Scopul identificării ‘zonelor de interes’ era de a concentra intenția creativă a echipei într-un mod bine definit, astfel încât să aibă loc o intervenție artistică valoroasă, care să aducă plus-valoare spațiului arhitectural și să rezulte într-un concept coerent. ‘Zona de interes’ devenea cadrul pentru un accent pus pe un detaliu selectat. Aceste accente (puncte cheie), deși diferite în cadrul fiecărui proiect, au în comun capacitatea de a evidenția intenția creativă, de a atrage atenția utilizatorilor și vizitatorilor.

În acest mod, efortul comun, concentrat pe zone specifice, a avut succes. Credem că s-a reușit rezolvarea aparentelor contradicții dintre aspectele structurale și cele artistice. În acest proces, un rol major l-au jucat ‘traducerea’ gândurilor celui alt în ‘limbajul propriu’ și găsirea ideii centrale, a principiului director care a ajutat identificarea punctelor cheie și asocierea rezultatelor din diferitele domenii.

Etapele identificării ‘zonelor de interes’

PRIMA ETAPĂ

Cunoașterea membrilor echipei, prezentarea domeniilor de expertiză și crearea unui context comun ca rezultat al analizei problematicei fiecărei șuri.

A DOUA ETAPĂ

Documentarea prin activități practice și găsirea unor surse de inspirație, prezentarea ideilor individuale și încurajarea schimbului de experiență în cadrul echipei.

A TREIA ETAPĂ

Munca individuală – specialiștii au lucrat separat, clarificând și rafinând atât contribuțiile individuale, cât și conturarea obiectivului comun.

A PATRA ETAPĂ

Sinteza experiențelor și ideilor – identificarea ‘zonelor de interes’.

A CINCEA ETAPĂ

Munca în echipă în fiecare domeniu de expertiză, cu discuții recurente și schimb intens de idei.

A ȘASEA ETAPĂ

Analizarea soluțiilor specifice stabilite, urmată de selectarea propunerilor de intervenție care se potrivesc ideii directe originale.

A ȘAPTEA ETAPĂ

Documentarea și rafinarea rezultatelor.

Ungaria

PREZENTAREA ECHIPEI CREATIVE MAGHIARE FORMATĂ DIN ARHITECȚI ȘI ARTIȘTI VIZUALI

Pentru Colegiul Comunitar de Artă al Bazinului Carpatin, partenerul maghiar al proiectului, un criteriu important în selectarea arhitecților și artiștilor plastici a fost acela, ca aceștia să fi activat în regiunea în care se află șurile, în special zona din jurul Lacului Velence. Prin urmare, la evaluarea aplicațiilor depuse, această conexiune regională a fost considerată un aspect important, alături de expertiza profesională și referințe. Ca rezultat, alegerea a fost făcută în favoarea arhitectului Gergő Radev, precum și a cuplului de sculptori Edit Nagy și Balázs Pintér. Din grupul de candidați (fiecare consacrat deja în profesia practică) s-a format o echipă de profesioniști de mare calibru. Timpul petrecut împreună în cadrul excursiilor de informare, activitatea în comun în cadrul taberelor de creație, le-a sporit spiritul creativ. Sinergia din cadrul echipei se reflectă indubitabil în fiecare proiect arhitectural sau operă de artă creat.

GERGŐ RADEV

DÁNIEL MAGYAR

BALÁZS PINTÉR

KRISZTINA CZÉTÁNY

ZOLTÁN BEREI

EDIT NAGY

GERGŐ RADEV

arhitect, liderul echipei maghiare

Arhitect cu drept de semnătură, director la *Erdők Mintájára Mérnök Iroda* (Biroul de Inginerie pe Modelul Pădurilor), promovează respectul față de mediu, relația armonioasă între om și natură. Câștigător al Premiului László Vargha pentru Arhitectura Tradițională, absolvent al stagiului din cadrul programului Asociației Károly Kós pentru arhitectura organică și membru al consiliului fundației Casa Bunicului Meu, care sprijină reabilitarea arhitecturii tradiționale din zonele rurale ale Ungariei.

Colaborând cu arhitecții măștri ai Asociației Károly Kós, în calitate de arhitect și antreprenor, organizează tabere practice de vară, susținând ideea spiritului creativ care modelează mediul și comunitatea. Împreună cu partenerii săi, promovează principiile arhitecturii responsabile, sustenabile, a bunelor practici și implicarea în educarea tinerilor în spiritul viziunii unui ‘viitor mai curat’.

DÁNIEL MAGYAR

Arhitect

Arhitect și terapeut atestat, născut în Veszprém (Ungaria). Și-a finalizat studiile de arhitectură la colegiul ethnic *Fachhochschule Kärnten* din Austria și a urmat un stagiul la biroul arhitectural *Spoerri Thommen Architekten AG* din Zürich. Lucrarea sa de licență și-a propus să identifice soluții cu privire la fenomenul de depopulare a satelor și a problemelor din mediului rural, în general.

Unul dintre subiectele sale preferate este explorarea instrumentelor pe care le poate utiliza un arhitect în a crea o comunitate, chiar și regândind clădirile existente, și înțelegerea rolului fiecărui individ în acest context. În prezent activează în zona Balaton-felvidék (Ungaria).

BALÁZS PINTÉR

sculptor, artist plastic îndrumător

În perioada 1992–1996 studiază la secția de ceramică a gimnaziului și colegiului tehnic de arte *Tóparti Gimnázium és Szakközépiskola* din Székesfehérvár (Ungaria), în clasa de arte proaspăt înființată a profesorilor Péter Korompai și Miklós Pinke. În vacanțele de vară participă la atelierele de sculptură ghidate de Benedek Nagy în cadrul școlii independente de arte vizuale și aplicate din Mór (*Móri Képző- és Iparművészeti Szabadiskola*). În 1997–98 lucrează în Studioul Ceramic din Kecskemét. Între anii 1998–2004 urmează cursurile Universității de Arte Frumoase din Ungaria, specializarea sculptură. Din 2004, locuiește și lucrează împreună cu soția sa, Edit, în Mór (Ungaria). Preferă să lucreze în lemn și lut, să dialogheze cu materialele naturale. Procesul creativ este la fel de important pentru el, ca și rezultatul final. Lucrările sale deliberat lasă impresia unui studiu, deoarece acest mod de exprimare surprinde cel mai bine energia eliberată în procesul de creație. În cadrul coloniilor de artiști, este fascinat de continuarea ideilor izvorâte din trecut, în timp ce altele noi prind contur: “pentru mine, aceasta este una dintre cele mai înalte expresii ale muncii creative”.

KRISZTINA CZÉTÁNY

artist plastic

A studiat ceramica la Liceul Vocațional de Artă și Arte Aplicate din Budapesta, după care interesul ei s-a îndreptat către cinematografie, obținând diploma în film și media. Mai târziu, și-a dorit să exploreze posibilitățile oferite de terapia prin artă, absolvind cursul de specialitate din cadrul Universității de Arte Moholy-Nagy MOME (*Moholy-Nagy Művészeti Egyetem*). În prezent se implică în arta conceptuală și terapia prin artă, două domenii captivante care-i oferă oportunități de creativitate și dezvoltare personală. O fascinează conceptul, ideea, povestea din spatele operei de artă. Explorează acest proces în instalația sa intitulată *Auto-generare*. Pentru ea, procesul de creație și activitatea desfășurată în cadrul unei comunități este la fel de importantă și poartă semnificații mult mai adânci, decât rezultatul și impactul vizual.

ZOLTÁN BEREI

artist media

Absolvent al Universității de Arte Moholy-Nagy (MOME), specializare media. Pe lângă activitatea creativă, implicarea în educație este o parte integrantă a activităților sale. După absolvire, în timpul unei acțiuni de colectare a deșeurilor în Budapesta, a descoperit o mică carte îngălbenită, un așa-numit ‘ghid de orientare’, care încadra locul său de origine *Bodrogekőz* ca aparținând districtului Dada, confirmându-i că locul său natal i-a influențat devenirea ca artist dadaist.

Laitmotivul lucrărilor sale finalizate prezintă numeroase conexiuni cu mișcările Dada, Flux și ale periodicelor video *Infermental*. Lucrează adesea împreună cu alți artiști și cu studenții săi la proiecte experimentale.

EDIT NAGY

artist plastic

A absolvit, în anul 2006, departamentul de sculptură al Universității de Arte Frumoase din Ungaria. De atunci, locuiește în Mór, împreună cu soțul său, sculptorul Balázs Pintér, și cei doi fii ai lor. În ultimii ani, a creat în principal lucrări publice figurative, din bronz și piatră. Este o satisfacție pentru ea reutilizarea limbajului formal din creațiile sale timpurii. Consideră că taberele de creație au un rol important în cadrul activității sale, deoarece reprezintă “locuri ale muncii creative pure”. Sculptura sa intitulată *Straturi*, realizată în timpul unei astfel de tabere, este construită din cărămizi de BCA acoperite cu lut. Are o structură orizontală stratificată, parcă născută din ‘pământul viu’, o formă ondulată, inspirată de peisaj, integrând echilibrul fragil, efemer al norilor care plutesc deasupra și a straturilor din sol.

Atelier comunitar

KŐVÁGÓÖRS, UNGARIA

Arhitecti: Gergő Radev, Rita Verba
Artiști: Zoltán Berei, Krisztina Czétány

Proiectul de șură

Amplasarea, volumul, funcția și utilizarea materialelor reprezintă valori ale acestei clădiri care îi conferă o semnificația culturală incontestabilă. La baza conceptului se află tema de proiectare prin care se cere înzestrarea clădirii cu o funcțiune nouă, care să accentueze valorile existente și să readucă la viață locul. Datorită funcțiunii și dimensiunii originale, clădirea este potrivită pentru realizarea unui atelier comunitar care să deservească nevoi sociale actuale: un loc, în care procesul de creație și artizanatul se află pe primul loc, unde oamenii pot repara și vbricola. Vorbim de un spațiu cu rol catalizator care să aducă oamenii împreună, unde se pot transmite cunoștințe din generație în generație, unde se poate experimenta, unde curiozitatea este stimulată prin unelte, utilaje și sprijin profesional.

În organizarea sa spațială, clădirea ghidează vizitatorul prin procesul de creație. Prima stație, *învățarea*, este urmată de cea a *practicii în echipă*, apoi de cea a *practicii și creației individuale*. Ultimul spațiu, nou creat în acest șir, este dedicat împărtășirii experiențelor și prezentării creațiilor. Prin includerea spațiilor exterioare, utilizarea clădirii devine din ce în ce mai informală.

Conceptul se bazează pe sustenabilitate și utilizarea resurselor locale. Suprafețele brute, oneste ale materialelor sunt evidențiate și puse în valoare – piatra de gresie roșie, tencuială albă pe bază de var, lemnul și trestia – reflectând asupra specificului local: piatra din zonă și trestia de pe lacul Balaton. Piatră locală ca și material de construcție a avut și are un rol important în viața așezării și modelarea arhitecturii din zonă, devenind astfel temelia conceptului în acest proiect. Instalația creată prin suprapunerea arhitecturii și artei, pune în valoare acest material specific zonei, creând jocuri spațiale, dar și imaginare.

Gergő Radev

Stadiul actual

Proiectul de arhitectură

Proiectul de arhitectură

Din morman de stânci grădină de stânci

Motivul ‘mormanului de pietre’ din Kővágóörs (Ungaria) apare în spațiul regândit al șurii, unde ‘stâncile sunt realizate din diferite materiale: lemn, sticlă și piatră. Fiecare stâncă are o misiune, fiind de fapt un dispozitiv interactiv. Unele se dezvăluie la apropiere, altele grăiesc dacă sunt mângâiate, iar altele se dau din drum dacă sunt călcate. Stâncile pot fi senzori care reacționează la variațiile de temperatură ale mediului: la temperaturi mai ridicate devin roșii, iar la cele scăzute, verzi. Luminozitatea lor poate varia în funcție de nivelul de zgomot. Simbolurile nu se rezumă doar la interior, ele se revarsă în spațiul exterior, creând zone de șuetă aleatorii, umbrare pentru zile caniculare sau focare pe timp de iarnă.

Rolul pietrei în arhitectură este cel de limitare al spațiului, pe când în arta plastică generarea de forme. Ambele profesii atribuie pietrei semnificații simbolice, cum ar fi duritatea și durabilitatea. Rolul său este semnificativ și în crearea de repere: mormanele de orientare din peșteri – obiecte ce ne călăuzesc prin spațiu.

Grădina de stânci este o instalație creată prin întrepătrunderea arhitecturii și a artei, care încurajează jocurile spațiale ce pot reînvia forme uitate de percepție a spațiului, umplându-le cu semnificație simbolică.

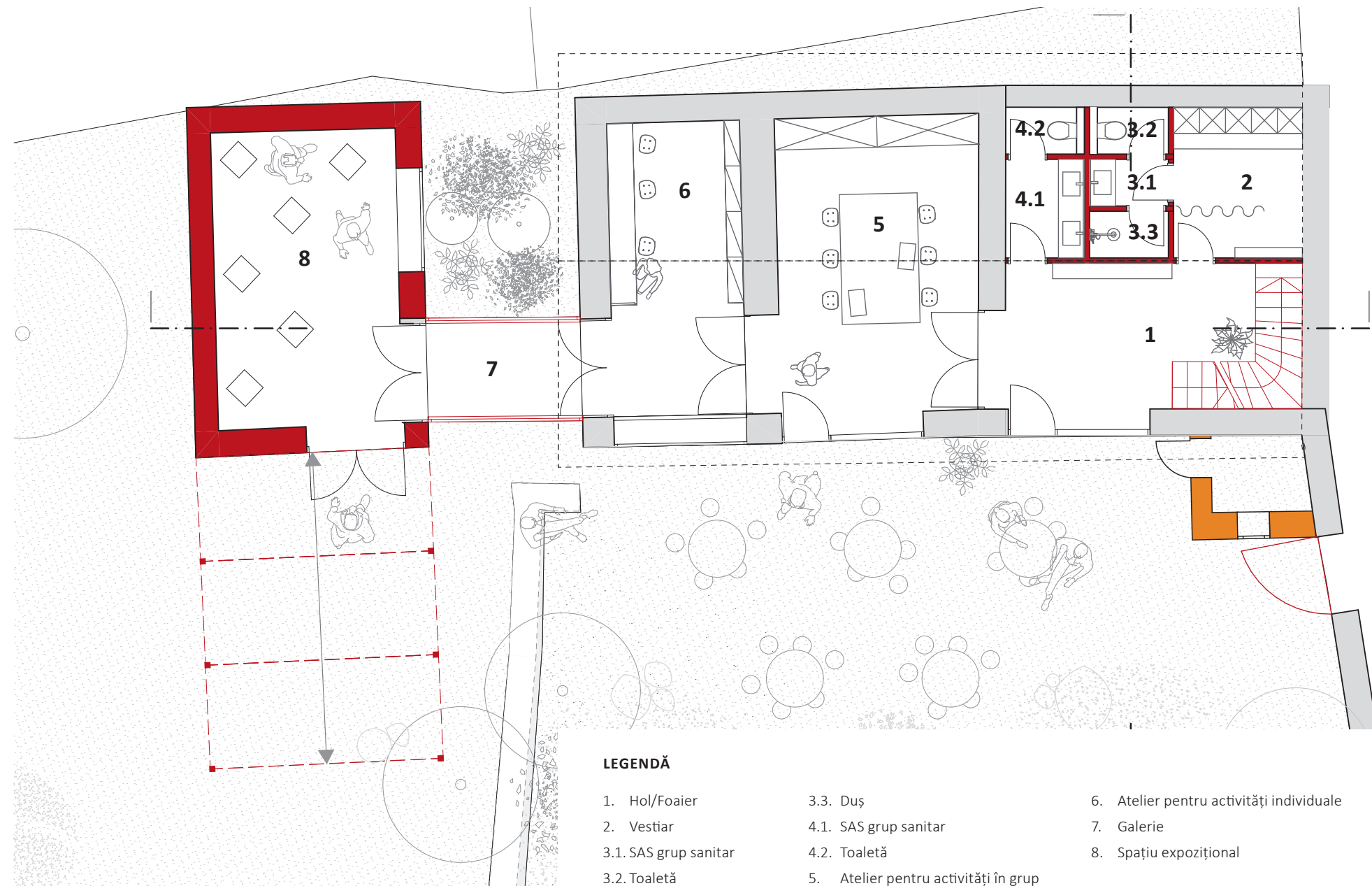
Amplasarea pietrelor în grădină poate fi un simbol al stabilității și, în același timp, al trecerii timpului sau chiar relația dintre om și natură. Astfel de instalații pot trezi stări profunde oferind vizitatorilor cadrul propice pentru introspecție: cum putem să ne depășim propriile noastre limite, ce perspective noi putem descoperi? Aceste întrebări ne pot ajuta să dezvoltăm o relație mai apropiată cu mediul în care trăim și cu noi înșine. Pietrele și spațiile îi fac pe oameni să privească în jurul lor dintr-o nouă perspectivă. Instalațiile din *Grădina de piatră* au fost concepute astfel încât vizitatorii să se poată plimba prin ele. Această interactivitate le oferă vizitatorilor nu numai posibilitatea de a intra în contact direct cu lucrarea de artă ci și să devină participanți activi în lucrarea de artă.

Modul în care au fost amplasate pietrele încurajează vizitatorii să se miște, să își schimbe perspectiva și astfel să descopere lucrarea de artă din nou și din nou. Acest dinamism transforma imaginile statice într-un fenomen în continuă schimbare. Pietrelor, acestor elemente naturale, într-un context artistic, li se atribuie senzori noi.

Krisztina Czétány

Negru: elemente structurale păstrate Roșu: structura nouă Galben: zone destinate demolării

Contribuția artistică

Am început proiectul *BarnCulture* în 2023. În primă fază nu exista nici o clădire abordabilă din punct de vedere arhitectural, motiv pentru care în cadrul taberei de artă, am creat lucrări care reflectau în mod general asupra funcțiilor de odinioară ale șurilor, asupra bunurilor, obiectelor și uneltelor depozitate în aceste spații. Pe măsură ce proiectul a progresat, ne-am implicat și în planul de reabilitare a două clădiri existente.

Sania sufletului – conceptul artistic

Conceptul atelierului comunitar este o continuare a lucrării noastre intitulată *Sania sufletului*, realizată în tabăra de creație. Pe vremuri, în sate, oamenii obișnuiau să-și transporte bunurile mai puțin voluminoase folosind săniile cu autopropulsare. Aceste sănii, când nu erau folosite, se demontau și se depozitau în șuri, alături de alte dispozitive specifice vieții rurale.

Lucrarea *Sania sufletului* a fost inspirată de o vizită de studiu în Feked. În acest sat cu plan regulat, pe parcelele elongate, găsim gospodării șvăbești cu case înalte, hambare voluminoase și cotețe de porci cu stâlpi sculptați. Motivul specific fațadelor principale este ușa înaltă și îngustă, așa-numită *ușă a sufletului*, prin care morții erau scoși din casă și conduși pe ultimul drum. Lucrarea *Sania sufletului* este o reflexie al acestui motiv: sufletul este purtat prin sat pe această sanie propulsată de om. Corpul saniei a fost sculptat dintr-un buștean despicat. Partea superioară a fost vopsită în alb. Scoarța plutește deasupra saniei. Sub ea se află o dantelă croșetată de bunica Krisztinei, care avea atunci 101 ani. Pe dantelă am așezat o fotografie de la începutul secolului 20.

Gândind mai departe conceptul saniei sufletului și al saniilor cu autopropulsare în general, mi-a venit tema atelierelor mobile: clădiri transformate și așezate pe tălpi de sanie, care pot culisa între ele. Astfel vor rezulta spații comune pentru ateliere bazate pe 'tracțiune comunitară'. Este șansa implementării unui nou ritual care precede munca comunitară: cu un efort comun, atelierelor găzduite de aceste clădiri sunt reorganizate prin tractare în funcție de nevoile acelei indelețniciri.

Atelier comunitar = tracțiune comunitară = ritual = dreptul la utilizarea spațiului creativ.

Zoltán Berei

Germania

PREZENTAREA ECHIPEI CREATIVE DIN GERMANIA

Partenerul german al proiectului, *Asociația Landcare din Neumarkt in der Oberpfalz*, a abordat diferit față de partenerii din Ungaria și România în selectarea membrilor echipei (arhitecți și artiști). De la început, scopul Asociației a fost să implice o echipă tânără în proiect în vederea asigurării unui impact pe termen lung. Anunțul de participare a fost publicat pe site-ul Asociației ca un apel public pentru oferte, iar birourile locale de arhitectură și alți parteneri au fost informați și invitați.

Fără să facă o distincție strictă între responsabilitățile artiștilor și ale arhitecților, elementul artistic a fost reprezentat de arhitecții participanți. Aceștia au avut parte, de un nivel înalt de pregătire în design și artă, ca parte a curriculumului arhitectural german, și au inclus în CV-urile lor lucrări artistice individuale și expoziții. Astfel, echipa germană, formată din șase persoane, era alcătuită din tineri arhitecți cu diferite niveluri de experiență profesională și artistică.

Această abordare s-a dovedit extrem de eficientă. În timpul taberei de artă, participanții au găsit rapid o modalitate de a colabora. Formarea profesională și experiențele acumulate în instituții diferite au dus la schimburi de idei interesante și la o sinergie creatoare. Lucrările artistice create în cadrul proiectului, precum și designul șurilor incluse, au început cu o sesiune comună de discuții, în urma căreia lucrările finale și planurile arhitecturale au fost realizate în echipe de câte doi sau trei membri.

ALISSA BODLER

Alissa Bodler și-a finalizat licența în arhitectură la Universitatea Tehnică din München și Universitatea din Anvers. În timpul studiilor, s-a concentrat constant pe arta vizuală, realizând deja mai multe lucrări de artă bazate pe caracteristicile diverselor materiale. În acest proces, a încercat întotdeauna să perceapă un loc în detaliu și să îl reproducă în esența sa. În arhitectură, Alissa este deosebit de interesată de intervențiile pe clădiri existente, de modul, de refuncționalizare a acestora. În prezent, lucrează în cadrul Departamentului de Urbanism și Locuințe, Studio Krucker Bates, la Universitatea Tehnică din München.

FLORIAN ROTH

Florian Roth s-a născut și a crescut în München. În prezent, urmează studiile unui masterat în arhitectură la Universitatea Tehnică din München. Lucrarea sa de licență, intitulată *Realmontagen—Bauteile im Freien*, s-a concentrat pe problematica vechiului cimitir sudic din München. Proiectul s-a concretizat într-o instalație spațială dezvoltată integral pe baza sitului, având ca scop schimbarea percepției vizitatorilor asupra cadrului arhitectural existent. Spațiile existente au fost aranjate cu ajutorul unor intervenții minime și reversibile.

În paralel, Florian lucrează la *Uns Architecture, Urban Design and Interiors* și în cadrul Departamentului de Proiectare Arhitecturală sub îndrumarea Prof. Uta Gra. De asemenea, paticipă la funcționarea radioului comunitar *Radio 80000*.

LEONHARD THUMANN

Leonhard Thumann a studiat arhitectura la Universitatea Tehnică din München și la Universitatea Politehnică din Milano. Este beneficiar al bursei *Hanns Seidl Foundation* și al premiului *Erich Mendelsohn*. Ca tânăr arhitect, a lucrat nu doar la proiecte în contexte urbane, ci și la proiecte ce țin de arhitectură rurală și de peisagistică. În timpul procesului de creație și de design, se bazează adesea pe artele vizuale, în special în faza de concepție, examinând condițiile locale și ideile spațiale pe care le transpune în instalații și sculpturi.

ALDIS PAHL

Aldis Pahl a studiat arhitectura la *Münster School of Architecture* (MSA) și la *Universitatea Tehnică din München*, unde a absolvit un masterat cu distincție. Este cofondatoare a biroului *Studio-PahlGrothues*, un studio independent de design arhitectural care se concentrează pe arhitectura rezilientă. În acest context, Aldis este implicată și în activități didactice, mai întâi ca asistentă la *Departamentul Prof. Isabella Leber din Wiesbaden*, iar în prezent având o misiune didactică independentă la MSA.

De asemenea, lucrează în departamentul de concursuri al firmei *Fink and Jocher* și a fost angajată la birourile *Herzog & de Meuron*. Aldis a organizat expoziții proprii, aflate la intersecția discursului public despre arhitectură și politică. La una din aceste expoziții a prezentat teza ei despre semnificația „non-culorii” alb în raport cu percepția spațială, care a fost premiată cu *BDA Master Award*.

PHILIP STÖCKLER

Philip Stöckler a studiat arhitectura la *Universitatea de Științe Aplicate din Münster* și la *Institutul Federal Elvețian de Tehnologie din Zürich* (ETH Zürich). Încă pe timpul studiilor, teza sa de licență intitulată „*Symbol—Industrie Architektur*” a fost premiată cu *Münster University of Applied Sciences Prize* și *BDA Master's Prize*. Philip a lucrat la biroul *Herzog & de Meuron* din Basel și colaborează în prezent cu diverse birouri de arhitectură la diverse proiecte. Din februarie 2023, este asistent de cercetare la departamentul condus de *Anne Holtrop* la *ETH Zürich*, care se concentrează pe cercetarea gesturilor materialelor.

SVEN GROTHUES

Sven Grothues a studiat arhitectura la *Münster School of Architecture* și la *Universitatea Tehnică din München*, unde a obținut un masterat cu distincție. Este cofondator al *Studio-PahlGrothues*, un studio independent care se concentrează pe arhitectura rezilientă. În acest context, a fost implicat și în activități didactice, mai întâi reprezentându-l pe Prof. Joachim Schulz Grünberg la MSA, iar în prezent având o misiune didactică independentă.

De asemenea, Sven lucrează în departamentul competitiv al firmei *Fink and Jocher*. A organizat expoziții ale lucrărilor proprii, situate la intersecția dintre arhitectură și politică. Una dintre lucrările sale se concentrează pe percepția spațiului și a fost expusă sub forma unei sculpturi accesibile în pavilionul *Wewerka* din Münster.

Centru de Vizitatori și Spațiu pentru Evenimente

WOLFSTEIN, GERMANIA

Philip Stöckler
Leonhard Thumann
Alissa Bodler

Proiect de conversie

Obiectul de artă „223” a fost creat în scopul de a atrage atenția asupra specificității materialelor și obiectelor identificate în hambar. Utilizând tehnici simple, este posibil să obții o nouă perspectivă asupra unui obiect.

Proiectul prezentat avea ca temă transformarea hambarului de la ruinele castelului Wolfstein făcând o referință la examinarea teoretică a obiectului de artă „223” și transpunând aceste concepte într-o configurație spațială reală în vederea realizării unui centru de vizitatori. Conservarea arhitecturală a clădirii existente reprezintă premisa principală. Intervențiile trebuie să fie minim invazive astfel încât să se păstreze cât mai mult. Conform acestei strategii, atât soclul solid realizat din piatră, cât și șarpanta fostului hambar sunt complet izolate din interior pentru a permite utilizarea clădirii pe tot parcursul anului. Frontoanele sunt realizate utilizând un dublu strat de plăci de polycarbonat. Această anvelopă translucidă a fațadei permite pătrunderea unei cantități mari de lumină naturală în spațiul acoperișului, specific tipologiei hambarului, și, în același timp, creează o imagine abstractă a contextului, fără a pierde concentrarea asupra interiorului.

Configurația spațială a hambarului existent: cu fânar la etaj și grajdurile la parter, va fi păstrată. Spațiile de la nivelul parterului vor primi noi funcții în cadrul conversiei: biroul, recepția și grupurile sanitare vor fi amenajate în zona fostelor grajduri de vite. Se va constitui o zonă centrală cu funcțiunea de ce poate avea multiple utilizări, precum și spații de depozitare și un nou acces către mansardă. Noua scară de acces va avea un gabarit mai generos și de asemenea accesul va fi dublat prin introducerea unui lift tip foarfecă având în vedere noua funcțiune și problema accesibilității.

Sala multifuncțională de la etajul superior oferă o soluție pentru spațiul limitat disponibil în volumul hambarului, permițând astfel o soluție optimă pentru conversia clădirii existente. Sala poate fi echipată cu mobilier mobil care să fie utilizat conform specificității activităților ce se vor derula, utilizând liftul foarfecă și spațiile de depozitare. Spațiul deschis de la nivelul mansardei poate fi folosit în diverse moduri, precum: ateliere, întruniri, proiecții de filme, expoziții, etc astfel punând în valoare caracterul spațiului nou creat de la nivelul mansardei.

Philip Stöckler

Situația actuală relevată

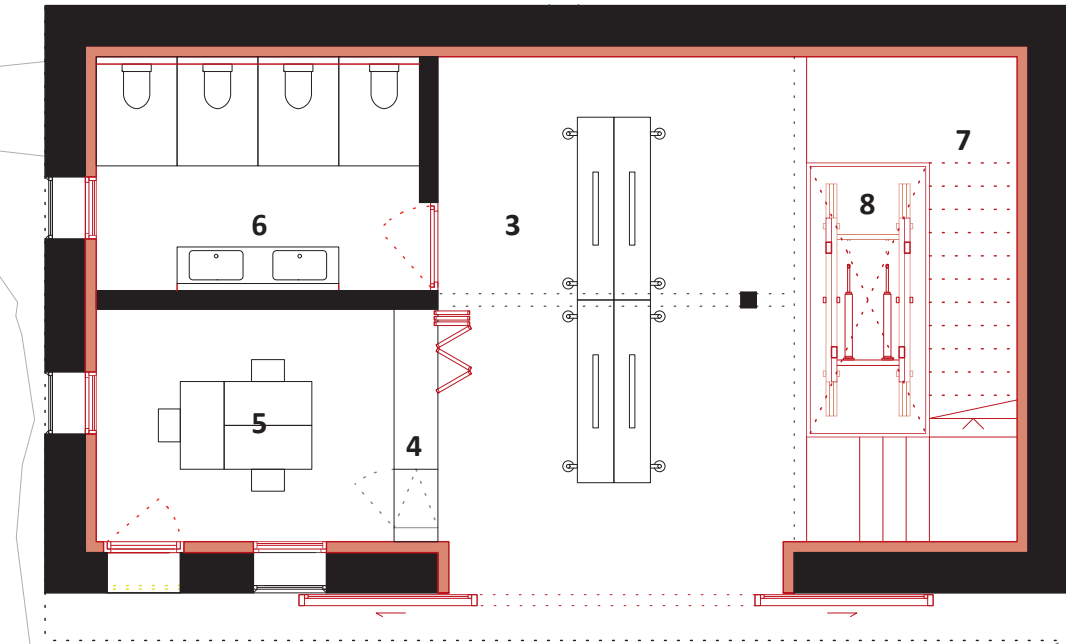
Perspectivă arhitecturală

Situația actuală relevată

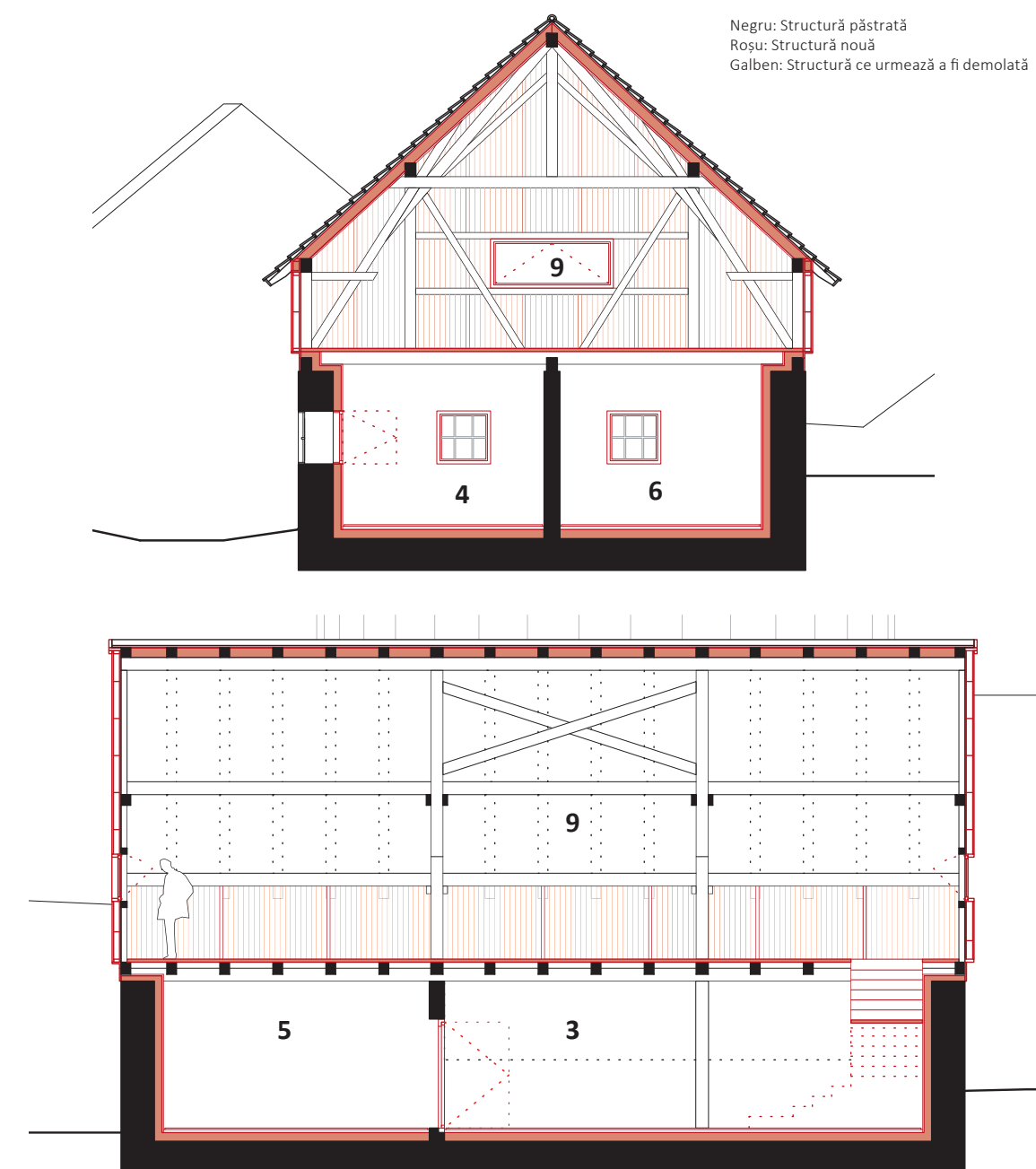
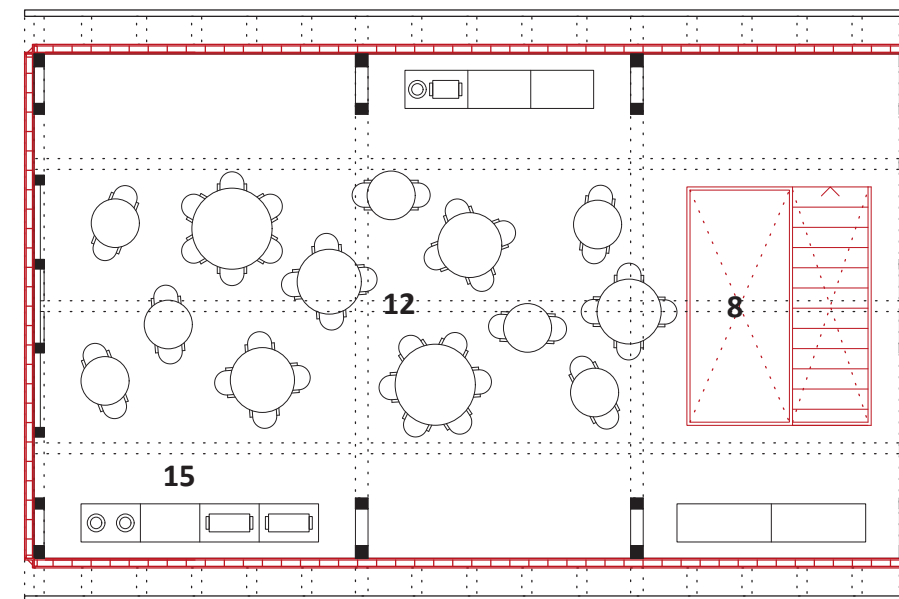
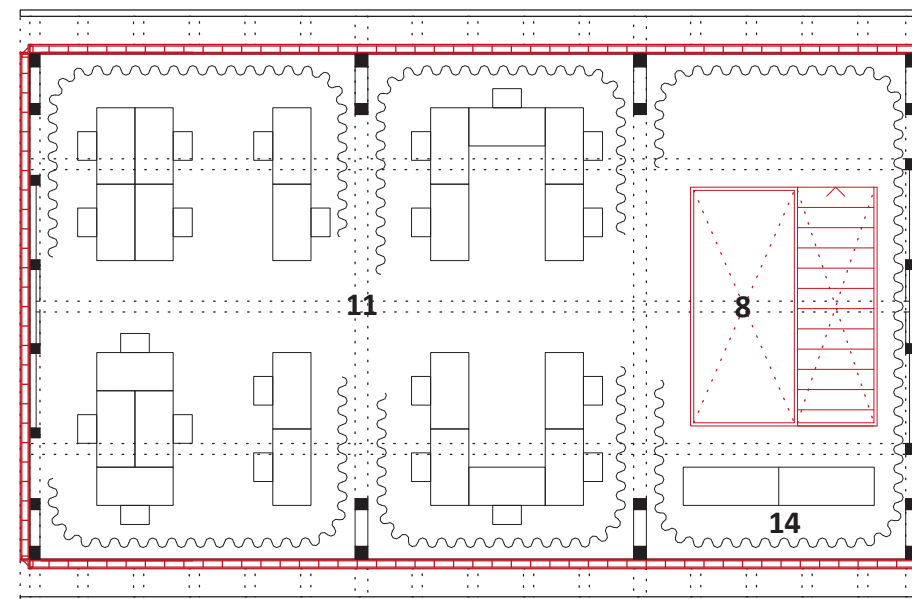
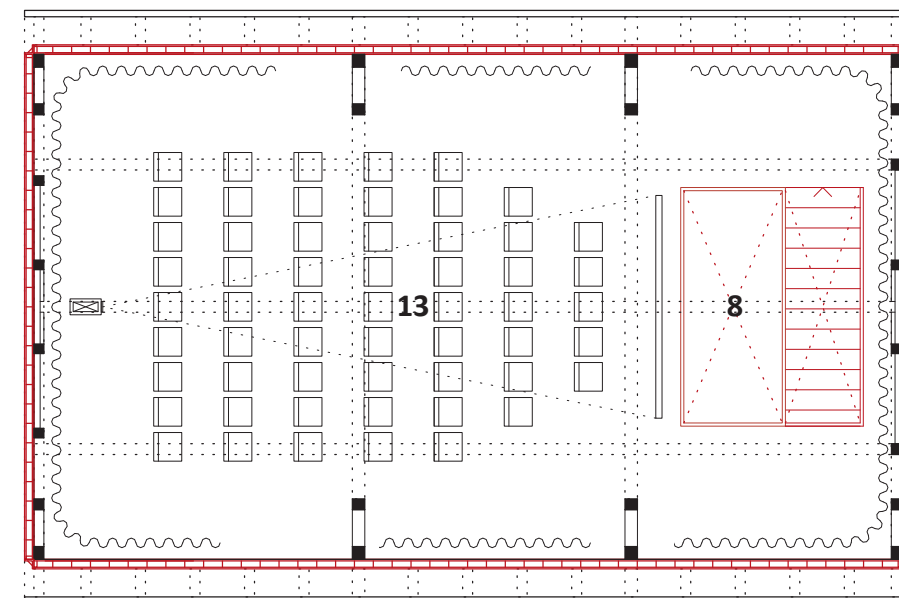
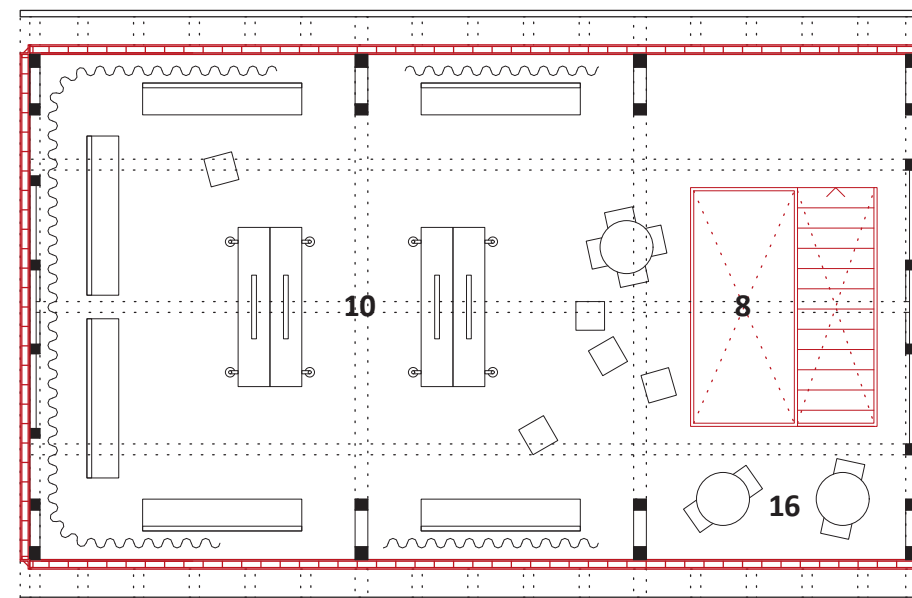

Perspectivă arhitecturală

LEGENDĂ

1. Centru de vizitatori
2. Ruinele castelului
3. Spațiu expozițional
4. Recepție
5. Birou
6. Grupuri sanitare
7. Depozit/debara
8. Scară și lift
9. Spațiu multifuncțional la nivelul mansardei
10. Configurație pentru expoziție cu panouri
11. Configurație pentru atelier
12. Configurație pentru întruniri
13. Configurație pentru proiecții/prezentări video
14. Garderobă
15. Bufet
16. Lounge

„223”

Obiectul de artă intitulat „223” a fost creat în scopul de a atrage atenția asupra specificității materialelor și obiectelor găsite în șură și în împrejurimile sale imediate. Cu această tehnică simplă, este posibil să punem obiectele existente într-o nouă lumină.

Alissa Bodler

Transilvania

INTRODUCEREA ECHIEI DIN ROMÂNIA – PREZENTAREA CERCULUI CREATOR AL ARHITECȚILOR ȘI ARTIȘTILOR TRANSILVĂNENI

Pentru că 90% din fermele din România au suprafețe mai mici de 5 ha (Eustat, 2020), România are un număr foarte mare de șure, reprezentând parte integrantă a peisajului rural. Astfel, în apelul pentru selecția echipei de proiect, pe lângă cerințele profesionale, am putut include condiții care impuneau ca solicitantul să aibă, de preferință, o formă de experiență cu șure. Cei doi arhitecți selectați au avut astfel de lucrări de proiectare anterior, iar unul dintre ei a realizat cercetări pe această temă timp de mai mulți ani. Printre artiștii plastici, unul se ocupă și cu protejarea patrimoniului construit, iar unul trăiește într-o șură pe care l-a transformat chiar el. Mai jos puteți citi o scurtă prezentare a celor doi arhitecți și celor patru artiști plastici care colaborează la proiect.

GYŐZŐ ESZTÁNY

ERNŐ BOGOS

ALPÁR PÉTER

IMRE BERZE

PÉTER RIZMAYER

JÁNOS SZÉCSI

GYŐZŐ ESZTÁNY

Arhitect, arhitectul șef al echipei România

Sunt proprietarul și principalul designer al biroului de arhitectură Esztány Stúdió din Csíkszereda (Miercurea Ciuc). M-am născut în 1972 în Gyergyószentmiklós (Gheorgheni), în partea cu populație maghiară a Transilvaniei, România. Am absolvit liceul la secția de matematică și fizică din Miercurea Ciuc. Am absolvit Facultatea de Arhitectură de la Universitatea Tehnică din Cluj în 1996, apoi între anii 1997 și 1999 am absolvit Școala Arhitecturală a Asociației Kós Károly, fondată de faimosul arhitect organic maghiar Imre Makovecz. Sunt în prezent membru activ al Comitetului de Consultanță Arhitecturală din cadrul Grupului de Acțiune Locală LEADER „Csík” și al Comitetului de Artă al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Transilvania. Misiunea mea: a servi comunității mele, iar credința mea: a trăi bucuria, iubirea și libertatea creației, precum și a recunoaște și transmite frumusețea, bunătatea și adevărul din lumea creată. Comunitatea mea de lucru, biroul de arhitectură Esztány Stúdió, este un atelier creativ de arhitectură al cărui scop este să creeze ceva nou din valorile arhitecturii Secui-Maghiare și Transilvănene, în spiritul modelului nostru, arhitectul transilvănean din secolul XX, Károly Kós. Ca arhitect care lucrează în partea maghiară a Transilvaniei, am fost mult timp interesat de trecutul, prezentul, dar mai ales viitorul arhitecturii regiunii. Subiectul cercetării mele: arhitectura locală vernaculară inspirată, tradițională, regenerabilă și organică. Salvarea șurelor din Ținutul Secuiesc (partea cu populație maghiară din Transilvania) este, de asemenea, importantă pentru mine și multe dintre activitățile mele de cercetare, publicare și proiectare au fost legate de acest subiect, începând din anul 2015.

ERNŐ BOGOS

Arhitect

M-am născut în 1961 în comuna Frumoasa, România. Am absolvit liceul artistic în Miercurea Ciuc și apoi în Târgu Mureș. În 1990 am absolvit Universitatea de Arhitectură Ion Mincu din București cu diplomă în arhitectură. După absolvire, am urmat și studiile la Școala Károly Kós, fondată de Imre Makovecz. Lucrez în biroul propriu arhitectural din 1997 și sunt membru al Academiei Maghiare de Arte începând din 2013. Pentru mine, șurele sunt o parte integrantă a peisajului cultural în care trăim și pe care l-am moștenit de la strămoșii noștri. Consider important în munca mea să pot transmite ceva din acest patrimoniu posterității.

ALPÁR PÉTER

Sculptor, artistul plastic principal al echipei România

M-am născut în 1976 în Sfântu Gheorghe, România. Am absolvit liceul de arte din Sfântu Gheorghe, iar în 2001 am absolvit Universitatea de Arte din Timișoara ca sculptor. Am urmat studiile doctorale la Facultatea de Arte a Universității din Pécs, Ungaria. Activitatea mea profesională este legată în principal de sculptura contemporană, arta naturală și performance. Sunt un participant activ pe scena internațională a artei contemporane și am realizat lucrări în multe colțuri ale lumii (Coreea, India, Iran, Africa de Sud, Danemarca, Polonia, etc.). Sunt membru al Asociației Naționale a Artiștilor din România. În prezent, lucrez și ca lector la Facultatea de Muzică și Arte Vizuale a Universității din Pécs, la filiala sa din Sfântu Gheorghe. Consider foarte important să includ arta contemporană în eforturile de protejare a peisajelor tradiționale de sat din Transilvania și nu numai. În contextul culturii contemporane, materialele vechi și patrimoniul construit care și-a pierdut funcția sunt reevaluate și încărcate cu un conținut nou, actualizat. În acest fel, valorile exiliate în mediul muzeelor pot deveni din nou valoarea culturii și societății prezente, asigurându-i astfel supraviețuirea.

IMRE BERZE

Artist plastic

Sunt sculptor, m-am născut în 1985 în Székelyudvarhely (Odorheiu Secuiesc), România, unde trăiesc și creez. Pe lângă activitatea mea din atelier, lucrez ca muzeolog la Muzeul „Haáz Rezső” din Székelyudvarhely și predau sculptură la Facultatea de Muzică și Arte Vizuale a Universității din Pécs, filiala din Sepsiszentgyörgy (Sfântu Gheorghe). Studiez combinarea armonioasă a sistemelor de forme geometrice și organice. Mă inspiră soluțiile de tâmplărie din arhitectura tradițională populară și gesturile arhaice derivând din acestea. Capturarea unui gând într-o formă estetică duce adesea la realitatea onestă a formelor simple și pure.

PÉTER RIZMAYER

Artist plastic

M-am născut în Budapesta, Ungaria, în 1977. Am absolvit facultatea de pictură a Universității de Arte din Ungaria în 2008, dar am urmat și studii video în paralel. Lucrez ca restaurator liber profesionist. M-am mutat din Ungaria în mica localitate Árkos (Arcuș) din Transilvania în 2019. De la absolvire, am realizat în principal instalații și reprezentări video. Fiecare dintre creațiile mele sunt legate de natură și examinez lumea din jurul meu prin acest unghi. Pentru mine, totul începe cu natura, aceasta fiind baza, clădirea fiind însăși persoana. Mă plimb în natură și natura se plimbă în mine. Prin intermediul imaginilor pot minimiza intervenția umană – adesea dăunătoare – în natură. Arta nu trebuie să polueze mediul. În instalațiile mele caut valorile metafizice ale lumii înconjurătoare, concentrându-mă pe elementele și forțele peisajului. La Universitatea de Arte din Ungaria, arhitectura m-a interesat cu adevărat, în special modul în care se poate aborda un spațiu construit organic, iar hambarul, ca element de peisaj, simbolizează această organicitate chiar și în lumea de astăzi (de exemplu, dacă parcurgi un sat transilvănean), ca și cum ar fi fost create doar pentru instalațiile mele video.

JÁNOS SZÉCSI

Artist plastic

Sunt un artist plastic din Seciume, România. Am obținut diploma în pictură la Facultatea de Arte a Universității din Pécs, Ungaria, în 2010. În prezent predau la Facultatea de Arte plastice a Universității din Pécs, Ungaria, filiala din Sepsiszentgyörgy (Sfântu Gheorghe). Legătura mea cu Seciimea este împletită din spiritul locului, din urmele unei culturi bogate și arhaice, din lucrările mele, din natura frumoasă și -nu în ultimul rând- din familia mea. Locuiesc într-o șură pe care am muta-ot la Lövete (Lueta) și am transforma-ot personal în locuință pentru familia mea și unde am instalat și atelierul meu.

Șură rezidențial

ARCUȘ (ÁRKOS), ROMÂNIA

Arhitect: Győző Esztány

Artist plastic: Péter Rizmayer

Locație

Hambarul care urmează a fi transformat se află în satul Árkos (Arcuș), situat la 4 km nord-vest de Sepsiszentgyörgy (Sfântu Gheorghe) în valea pârâului Árkos. Cele două atracții principale ale satului sunt Biserica Fortificată Unitariană și Castelul Szentkeresztzy.

Structura satului păstrează modelul așezărilor tradiționale secuiești, iar gospodăria este situată pe un teren cu intrare dintr-o uliță, și are o amenajare tradițională cu o curte relativ mare. Casa este amplasată în față, după care se situează hambarul, iar în spatele acestuia se află un livadă spațioasă care se întinde până la pârâul Árkos.

Concept, funcție

Parterul clădirii fermei este compus din două spații mari, construite din lemn și pereți din piatră naturală, cu depozit de furaje la mansardă. În prezent, hambarul funcționează ca un spațiu comunitar artistic sub denumirea „Apă-sură”, rezultat al inițiativei artistice a acestui proiect, și găzduiește numeroase evenimente de artă vizuală și expoziții.

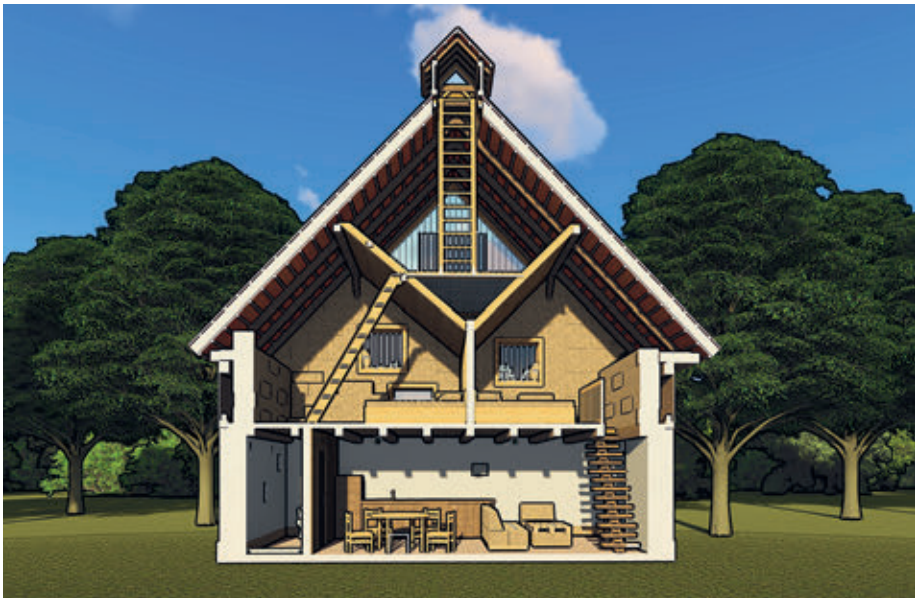
Proprietarul dorește să extindă funcția clădirii rezidențiale la hambar. Spațiul mare de la parter va servi ca o cameră de vară, iar în fostul grajd va fi amenajat un living, o bucătărie-sufragerie și o baie. La mansarda deasupra grajdului, sunt prevăzute două camere pentru copii, cu nișe de ferestre, iar deasupra lor, un spațiu pentru copii rezolvat cu o podea din plasă de frânghie și o fereastră panoramică. Planul este conceput conform cerințelor clientului.

Am considerat semnificativ să păstrăm experiența originală a spațiului, în special zonele mari, deschise. De aceea, am traforat pereții despărțitori și tavanul din camerele copiilor de la mansardă. Oriunde a fost posibil, am împărțit a spațiului folosind grilaje de lemn semi-transparente și plase de frânghie. Livingul dublu înălțat, instalat în mijlocul hambarului, oferă un spațiu intim și răcoros de relaxare și lounge în timpul verii. În acest proiect, hambarul va avea o funcție suplimentară față de clădirea rezidențială, dar în general un astfel de hambar mic ar putea funcționa și ca apartament independent pentru o familie mai mică.

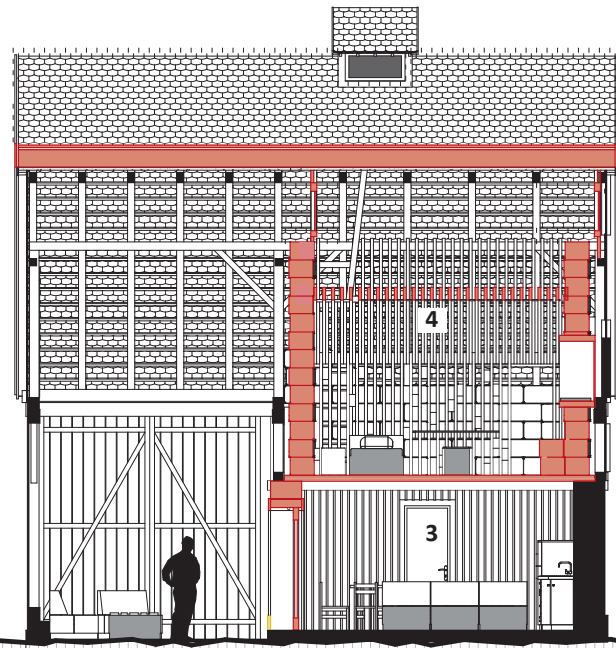
Győző Esztány

Situație existentă relevantă

Perspectiva arhitecturală

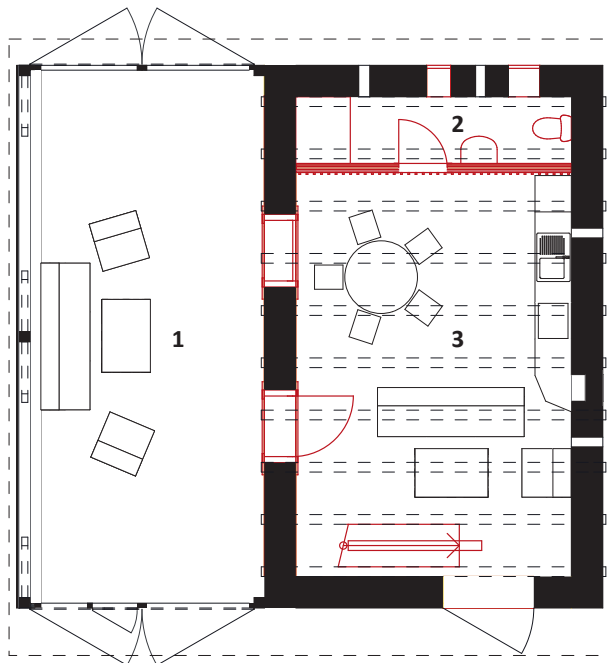
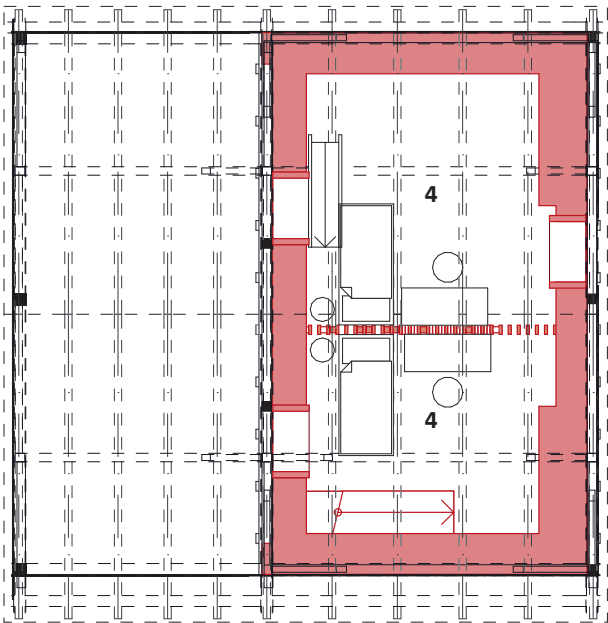
LEGENDĂ

1. Cameră de vară
2. Baie
3. Bucătărie / Living / Sufragerie
4. Cameră pentru copii

Negru: structura păstrată

Roșu: Structură nouă

Galben: Structură ce va fi demolată

Situație existentă relevantă

Perspectiva arhitecturală

Relația dintre arhitectură și arte vizuale

Instalația de artă vizuală subliniază „jocul de lumină” al scândurilor din spațiul mare, astfel că o parte din conceptul arhitectural constă în păstrarea scândurilor de lemn în forma lor originală, ceea ce face ca spațiul să poată fi utilizat ca un lounge de vară. Un joc similar de lumină este creat și în nișele de ferestre ale copiilor, unde grilajul realizat din scânduri pot fi rotite. Pe baza ideii artistului plastic, a fost creat un concept de „casă în casă” cu protejarea parțială a hambarului împotriva intemperiei, cu un spațiu mic încălzit separat prin pereți de balot de paie și un mic turn de observație pe creasta acoperișului hambarului. Elemente de balot de paie sunt utilizate și ca mobilier. Prin crearea unor spații de tranziție am întărit conexiunea dintre interior și exterior, de exemplu, am creat nișe pătrate în camerele copiilor unde pot să stea și să se simtă ca și cum ar fi afară.

Soluții ecologice și sustenabile, tradiție

Am considerat că este foarte important să păstrăm și să restaurăm materialele originale ale clădirii. Materialele și structurile de construcții noi – cum ar fi suprafețele de sticlă, grilajele din lemn, construcțiile din balot de paie și podeaua din plasă de frânghie – sunt materiale ecologice care respectă elementele originale și se integrează armonios cu materialele existente ale clădirii.

Győző Esztány

Inspirația artistică

Conceptul meu s-a născut din amplasarea hambarului pe sit: pe o parte, o fântână săpată, casa de locuit și împrejurimile acesteia, pe cealaltă parte o livadă și un pârau. Hambarul este chiar la granița acestor două spații, separând apa curgătoare a râului (grădina) de apa stătătoare care iese din pământ (spațiul locativ al familiei). Fântâna este singura fântână activă din zonă, celelalte fiind secate, motiv pentru care în curte existau mai multe „porți de apă”, prin care vecinii apropiați își luau apă pentru ei și familiile lor. După toate acestea, nici nu trebuie să evidențiez cât de importantă este apa, ca elementul esențial al vieții, mai ales al vieții de familie. Voi aduce apa în interiorul hambarului și îl voi umple de viață prin apă, scopul meu fiind ca apa să pătrundă spațiul precum lumina ce pătrunde printre scânduri. Aici, apa nu este un element care umezește, ci unul care dă viață. Voi folosi apa pentru a induce o schimbare funcțională a hambarului, pentru a sublinia unitatea vieții de familie și sacralitatea acesteia. Instalația Poarta de Apă, realizată din găleți, care umple spațiul surii, vorbește despre puterea unificatoare a apei. Este plasată în locul central, urmând analogia vechilor porți de apă de pe proprietate. Poarta poate fi înțeleasă ca un arc gotic sau renascențist, transformând și umplând spațiul cu un sens sacru.

Péter Rizmayer

Proiect model

DILEMELE MODERNIZĂRII ȘI CONSERVĂRII PATRIMONIULUI

Scopul proiectului model a fost valorificarea extraordinarei cantități de cunoștințe despre conversia șurelor ale celor trei echipe naționale. Astfel, echipele au fost provocate să răspundă la cea mai mare provocare a demersului de conversie a șurelor: încălzirea spațiului vs. menținerea aspectului original. Problema este mai puțin semnificativă dacă șura este construită din piatră sau cărămidă sau dacă este tencuită. Prin urmare, provocarea s-a concentrat pe o șură cu o structură tradițională din lemn. Am ales o „șură model” în România, seriozitate provocării fiind dată și de dorința proprietarului de a realiza conversia efectivă în baza planurilor dezvoltate.

„Șura model” selectată are, așadar, o structură din lemn cu două porți mari, cu pereți din lemn și țiglele acoperișului expuse din interior, și o ușă către camerele pentru oaspeți. Spațiul are o scenă și este ideală pentru organizarea de evenimente precum concerte, expoziții sau evenimente de familie. Are o capacitate de până la 80-100 de persoane așezate.

Provocarea a constat în proiectarea unei soluții creative și estetice pentru „Sala Șurii” care:

- asigură confortul oamenilor în spațiu și pe vreme rece
- nu alterează deloc aspectul exterior al hambarului, sau propune doar modificări minime și astfel, suprafețele originale (lemn și țigle de acoperiș), structura de susținere și spațiul mare rămân vizibile
- folosește și respectă materiale de construcție naturale și soluții de construcție tradiționale
- asigură izolarea fonică – în vederea reducerii disconfortului în rândul vecinilor cauzate de petreceri sau concerte
- este ieftină, sau cel puțin accesibil pentru clasa de mijloc.

Soluțiile propuse pot fi fixe pe tot parcursul anului sau pot fi demontate cu ușurință:

- dacă nu este demontabilă, ar trebui să fie mobilă, capabilă să fie depozitată sau ascunsă pentru perioada caldă al anului.
- dacă sunt demontabile, procesul de îndepărtare/reconstruire nu trebuie să dureze mai mult de câteva ore, demontarea trebuie să fie posibilă fără implicarea utilajelor grele sau a muncitorilor calificați, iar materialele ar trebui să poată fi depozitate într-un spațiu semnificativ mai mic decât Sala Șurii

Cele trei propuneri naționale au avut abordări semnificativ diferite, iar principala provocare de a menține structura vizibilă a dus la trei propuneri diferite: izolarea clădirii din interior, izolarea clădirii din exterior și izolarea între grinzi fără a le acoperi.

Descarcă afișul la rezoluție înaltă în 4 limbi:

Echipa maghiară

AVANTAJE:

pereții interni rămân vizibili; oferă posibilitatea de a încălzi complet spațiul; utilizează materiale de construcție ecologice; propune folosirea metodelor și decorațiunilor tradiționale de construcție; oferă izolație fonică semnificativă.

DEZAVANTAJE:

acoperă în totalitate pereții vechi din exterior și zona acoperișului / a podului din interior; demontarea/reconstruirea reprezintă un demers serios care trebuie aplicat de două ori pe an și care necesită implicarea unei echipe de muncitori calificați; nu este o soluție ieftină; depozitarea izolației pe timpul verii necesită un spațiu mare.

Echipa germană

AVANTAJE:

ușor de demontat; accesibil ca și preț; oferă un aspect nou și o atmosferă specială spațiului; păstrează întreg spațiul mare; utilizează materiale ecologice; poate fi utilizat și pe timpul verii, dacă este necesar; oferă o anumit grad de izolație fonică; poate fi deschis/închis și de o persoană necalificată.

DEZAVANTAJE:

ascunde pereții, grinzele și acoperișul din lemn; nu oprește complet pătrunderea aerului rece din exterior; blochează lumina naturală care pătrunde prin porți și țiglele de sticlă ale acoperișului; poate prezenta provocări legate de reglementările privind siguranța la incendiu.

Echipa română

AVANTAJE:

pereții din lemn rămân vizibili atât în interior, cât și în exterior; accesibil ca și preț; doar secțiunea inferioară a clădirii trebuie să fie încălzită; oferă acces vizual la zona podului; utilizează materiale ecologice; ușor de îndepărtat; poate fi depozitat într-un spațiu relativ mic pe timpul verii; propune folosirea decorului tradițional (la tavan) și a covoarelor tradiționale (la porți); o echipă necalificată de 1-2 persoane poate demonta/reconstrui; asigură o anumită izolație fonică.

DEZAVANTAJE:

elementele tavanului pliat nu este detașabil, nu poate fi demontat și este greu de curățat.

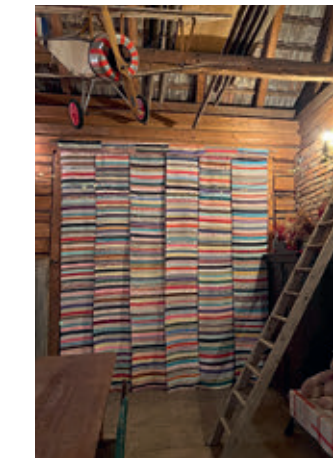
Alegerea proprietarului

Dintre cele trei propuneri proprietarul a ales-o pe ultima, cu toate că au fost necesare unele modificări în timpul procesului de construcție.

Pereții dintre grinzi au fost izolați cu lână de oaie naturală tratată împotriva insectelor și a focului. Aceasta soluție a fost extrem de ușoară de implementat și au fost necesare doar cantități mici, făcându-l foarte accesibil ca și preț. La poarta sudică a fost realizat un cadru din lemn pentru susținerea geamurilor din plexiglas, cu o ușă corespunzătoare din lemn, pentru a se potrivi cu celelalte uși ale șurii. Cadru din lemn a fost vopsit și tratat pentru a se potrivi cu structura de lemn existentă. Cadru este alcătuit din trei secțiuni de dimensiuni similare, care pot fi demontate și reconstruite cu ușurința de una sau două persoane necalificate, doar cu ajutorul unei șurubelnițe.

„Cortina din covor” a fost construită din covoare țesute manual local, fixate pe stâlpi din lemn folosite la prelucrare lemnului, depozitați în mod tradițional în hambare. Poate fi ușor îndepărtată și fiecare covor poate fi spălat într-o mașină de spălat și reinstalat cu ușurință. Tavanul a fost realizat într-un mod diferit față de cel propus. La începutul procesului de construcție, s-a constatat că într-un colț trei grinzi erau structurale slabe din cauza daunelor provocate de insecte, așadar tavanul greu și pliabil a trebuit să fie evitat. În schimb, a fost folosit un patchwork de folii transparente și ecrane solare semi-transparente. Acestea au fost alese nu doar pentru greutatea mică, ci și pentru că au proprietăți de etanșare și permit luminii să pătrundă din zona mansardei, și, totodată, astfel se poate păstra contactul vizual cu acoperișul.

Pot fi demontate și reinstalate cu ușurință și sunt ușor de spălat. Dezavantajul acestei soluții este creșterea cantității materialelor artificiale în șură. Radiatoarele infraroșii de culoare închisă au fost suspendate de structura din lemn a tavanului putând fi coborâte și folosite cu ajutorul telecomenzilor. Asigură suficientă căldură pentru un eveniment fără emisia de lumină infraroșie sau zgomotul pompelor de aer cald, ambele putând fi deranjante în timpul reprezentațiilor. Lucrările au fost efectuate în anul editării prezentei publicații, așadar încă nu dispunem de informații despre funcționarea și rezultatele soluției alese.

Modificarea porților din partea nordică și sudică al clădirii.

Ghid tehnic

TEHNICI MODERNE PENTRU CONSTRUCȚII TRADIȚIONALE

Reabilitarea șurilor, grajdurilor și a anexelor gospodărești nu necesită tehnici laborioase și materiale speciale. Execuția poate fi efectuată simplu și logic, bazându-se în mod consecvent pe principii aliniate cu structura existentă. Acest capitol însumează principiile generale legate de tipurile de materiale și paleta tehnicilor de construcție folosite în reabilitarea șurilor, grajdurilor, hambarelor și chiar a clădirilor de locuit vechi. În cursul execuției, la diferitele faze ale reabilitării, devine importantă implicarea specialiștilor din diverse specializări, care – prin aportul expertizei și a unei viziuni structurale unitare – ajută la buna desfășurare a modernizării. În ciuda faptului că acest îndreptar prezintă soluții structurale aplicabile aproape de oricine, autorii vă încurajează să apelați la experți care înțeleg și urmăresc ‘înteresele’ clădirii existente în cursul execuției.

Modul de desfășurarea a reabilitării, modernizării

Păstrarea unui hambar existent prezintă numeroase avantaje. Dacă ne decidem să îl reabilităm, următorii pași sunt obligatoriu de parcurs:

- Expertiza calităților și a oportunităților oferite de construcție;
- Determinarea nevoilor pe care clădirea va trebui să le satisfacă, a bugetului și a perioadei de execuție;
- Soluția prin care se modernizează;
- Alegerea materialelor și a tehnologiilor;
- Planificarea execuției și construirea.

Dintre cele cinci faze menționate mai sus, fiecare ar merita un capitol în sine, dar ne vom concentra pe conținutul tehnic (adică alegerea materialele și tehnologiilor adecvate), respectiv parcurgerea câtorva stații indispensabile până la această fază.

Însușirea stării existente

Dacă dorim să abordăm o reabilitare profesional și cu spor, este indispensabilă relevarea exhaustivă a structurii existente și a stării acesteia. Elementele de bază a unei clădiri sunt:

- Tipul și adâncimea fundației;
- Materialul, grosimea și posibila umiditate din zidărie;
- Structura și rezistența portantă a șarpantei, straturile învelitoare;
- Modul de preluare a încărcărilor de către șarpantă, starea și materialul învelitorii;
- Starea generală a tâmplăriilor și a golurilor de deschidere;
- Delimitarea spațiilor și dimensiunile specifice.

Conceptul

Dacă optați pentru modernizare, măsura de transformare (alterare), alegerea materialelor și a tehnicilor de reabilitare vor depinde de noua funcțiune, bugetul disponibil și tehnologiile necesare pentru noua soluție. E de preferat ca aceste aspecte să fie puse pe hârtie cât mai devreme pentru evitarea contradicțiilor ce se ivesc pe parcursul execuției.

Definirea conținutului tehnic

În cazul transformării unei clădiri existente, recomandăm să luați în considerare următoarele principii pentru alegerea corectă a materialelor și tehnologiilor:

- Conservarea structurii – nu deteriorăm părțile sănătoase ale clădirii;
- Reabilitare – reparăm structurile fără alterarea lor;
- Transformare, extindere – completăm structurile existente cu intervenții majore;
- Modernizare – transformăm conform cerințelor de utilizare contemporană.

CONSERVAREA ȘI REABILITAREA

În acest stadiu, identificăm și eradicăm cauzele majore ale deteriorării și intervenim cu completări structurale în mod profesional.

NECESITATEA COLECTĂRII APELOR PLUVIALE

În cazul materialelor tradiționale, durabilitatea în timp și conservarea structurii depinde în foarte mare măsură de soluțiile de protecție împotriva umidității. La acest capitol, avem două sarcini importante de bifat:

- Colectarea și dirijarea apei pluviale de pe pantele acoperișului la o distanță de cel puțin 5 m de la perimetrul clădirii;
- Colectarea apelor la nivelul solului cu ajutorul unui sistem drenare sau șanțuri. Nivelul de drenare va fi stabilit obligatoriu la o cotă mai ridicată decât talpa fundației, prin urmare – în cazul drenajelor perimetrare de-a lungul zidurilor – este nevoie de vizitarea fundațiilor în vederea stabilirii adâncimii lor! Dacă fundația nu depășește adâncimea de 60 cm de la cota solului, chiar dacă se modifică nivelul de călcare, pe perimetrul exterior al clădirii se va păstra un strat de teren de fundare neîntrerupt, în formă de cuvă la 45 de grade.

ZIDURILE

La repararea și completarea periiților va trebui să țineți cont de tasarea, contragerea și expansiunea materialelor de zidărie – o structură de lemn va fi reparată cu lemn uscat, la structurile ce au în componență pământ sau argilă, folosiți adaosuri de materiale fibroase (paie, fân, pleavă, tocături de materiale organice) și subțiați lipitura. Înainte de reparare și termoizolare, pereții umezi vor fi obligatoriu uscați. În cazul fisurilor diagonale ce au apărut în urma tasării terenului de fundare, se va considera inclusiv repararea fundațiilor (subzidirea), iar pentru distribuirea uniformă a încărcărilor este recomandată realizarea unei cosoroabe continue de lemn sau a unei centuri de beton.

STRUCTURA ACOPERIȘULUI ȘI A PLANȘEELOR

Structurile acestor clădiri de obicei sunt realizate din lemn, prin urmare sarcina primară este prevenirea umezirii și eliminarea dăunătorilor din lemnul de construcție. La structurile de șarpantă, pentru optimizarea spațiilor, adesea sunt eliminate sau alterate elemente de legătură, contravântuire sau rigidizare. Este importantă verificarea acestora. Rolul planșeelor de cele mai multe ori este de a delimita spațiul, prin urmare întâlnim diverse soluții de reabilitare, dar trebuie să avem în vedere respirabilitatea materialelor. Urmărim mai degrabă reducerea cantității de umezeală ce traversează planșeele (prin aplicarea foliilor de protecție), decât izolarea perfectă a elementelor ce poate duce la blocarea umezelii în material, scurtând astfel durata de viață a structurii.

TRANSFORMAREA, EXTINDEREA ȘI MODERNIZAREA

STRUCTURI NOI

La construirea structurilor noi, vor fi luate în calcul rumătoarele aspecte: dilatarea, tasarea, acțiunile din mișcare, permeabilitatea, capacitatea de hidroizolare, formarea punților termice și impermeabilizarea.

DILATAREA ȘI ACȚIUNILE DIN MIȘCARE

Structurile din lemn și materiale pe bază de pământ au – la acțiunea umezelii și căldurii – un comportament mecanic diferit de structurile din piatră sau cărămidă, prin urmare prezintă adesea fisuri în zonele de îmbinare. Acestea pot fi temperate prin completări, armări și impregnări (injectări). Extinderile din beton la zidăriile din piatră sau cărămidă se poate face în mod continuu, dar să ținem cont de dilatarea sporită a betonului armat, prin urmare să cămășuim zidăria la exterior cu piatră, cărămidă sau termoizolație. Dacă extindem clădirea veche cu o structură nouă, merită să prevedem niște rosturi de dilatare pentru a controla mișcările inegale din cele două structuri.

PERMEABILITATEA STRUCTURII

Dacă permeabilitatea a două materiale alăturate sau suprapuse este considerabil diferită, vor apărea pete de umezeală la suprafață, sau dacă zidăria menține umezeala, prin straurile de acoperire va circula o cantitate de umezeală sporită, care va duce la o degradare accelerată. Căutați să asociați materiale permeabile celor care permit circulara sporită a umezelii (chirpici, cărămidă) sau dacă nu aveți această posibilitate, să asigurați aerisirea, uscarea forțată a structurii.

PUNȚILE TERMICE

Majoritatea materialelor tradiționale, cu excepția lemnului, sunt voluminoase, cu caracteristici slabe de izolare. Structurile noi, mai ales cele ușoare stratificate, au o greutate specifică redusă și capacitate mare de izolare. În zonele de contact dintre structura tradițională și cea contemporană se pot forma punți termice și condens, lucru care duce ușor la degradarea structurii. Dacă nu este posibilă izolarea structurii vechi, este nevoie de o ușoară subdimensionare a structurii noi.

PIERDEREA CĂLDURII PRIN ROSTURI

În cazul structurilor termoizolate este recomandată izolarea îmbinărilor dintre cele două structuri pentru că, logic, dacă scapă aer din interior, va scăpa și căldura. Țineți cont de comportamentul diferit a celor două structuri atunci când proiectați îmbinările dintre subansamblurile vechi și noi. Cel mai simplu este să tencuiți sau să introduceți un strat de folie de impermeabilizare/ permeabilizare (după caz).

TERMOIZOLARE

Recomandăm să izolați structurile pe suprafața exterioară cu materiale permeabile, dacă este posibil din materiale naturale locale. Puteți aplica tencuieli de izolare, materiale tip covor sau panou pozabile între elementele structurale, sau materiale rigide peste care se poate tencui. Dacă sunteți obligați să tencuiți pe interior, dimensionați grosimea izolației la cel mult treimea celei pe care ați aplica-o la exterior.

PARDOSELI

Pentru pardoselile noi de tip placaj, folosiți pat de pietriș și sticla celulară care împiedică pătrunderea umezelii. Este important ca straturile de umplutură să nu conțină prafuri fine. Dacă structura este umedă, introduceți un drenaj perimetral interior conectat la sistemul de drenare exterior sau prevăzut cu tuburi de ventilare. Grosimea minimă a patului de pietriș este de 15 cm.

TÂMLĂRII

La folosirea unor tâmplării noi se va lua în calcul formarea punților termice – probabil pereții nu dispun de cea mai bună izolare termică, prin urmare tâmplăria va fi aleasă ca atare. Pentru etanșeizare se va folosi lână sau cânepă. Tâmplăriile de lemn se potrivesc estetic mai bine cu structurile vechi și sporesc valoarea clădirii. Se pot utiliza și tâmplării PVC (nu există contraindicații în afară de aspect), dar alegeți cu grijă o culoare care să armonizeze cu construcția.

FINISAJE ȘI DOTĂRI

Pe o pardoseală stratificată corespunzător putem aplica aproape orice tip de finisaj de pavare. E recomandat să aplicăm principiul strictului necesar, de ex. în băi vom placa cu gresie doar suprafețele aflate în contact direct cu apa. În zone cu umiditate ridicate, betoanele se comportă bine, dar sunt materiale impermeabile, prin urmare dacă le aplicăm pe suprafețe mari, vor bloca umiditatea pe care o vor dirija către spațiile interioare sau structură.

SISTEME DE ÎNCĂLZIRE ȘI RĂCIRE

Sistemele moderne eficiente sunt cele care au o acoperire mare, dar operează cu temperaturi mai mici, de ex. încălzirea prin pardoseală sau pereți, la clădirile cu structuri pe cadre de lemn chiar încălzirea de plafon. Aceste rețele pot fi alimentate cu surse de căldură tradiționale: sobe de fontă sau cazane pe gaz. Sistemele moderne sunt cele cu aer și pompe de căldură, sondele verticale și geotermice, sistemele electrice fotovoltaice, colectoarele solare.

MATERIALE ECOLOGICE RECOMANDATE

Prin reabilitarea și modernizarea anexelor gospodărești, modelăm și mediul înconjurător. Setăm exemple, dar cu o intervenție neinspirată sau o dezvoltare lipsită de profesionalism putem crea probleme majore. În tabela de la pagina 117 am enumerat câteva materiale prietenoase, ecologice, a căror utilizare este benefică și sănătoasă atât pentru construcție, cât și pentru utilizatorii săi și mediul înconjurător.

REZUMAT

Ideile enumerate și grupate mai sus sunt menite să ușureze munca specialiștilor și executanților. Conservarea unei structuri istorice, extinderea profesională poate fi o provocare în această perioadă de accelerare, dar efortul depus într-o construcție sănătoasă își va aduce roadele.

MATERIAL	DOMENIUL DE APLICARE	AVANTAJE	DEZAVANTAJE
TERMOIZOLAȚIA			
Chirpici	aplicat ulterior pentru izolarea planșeelor și a pereților, completarea structurilor de lemn pe cadre, umplerea golurilor din structură	ușor de achiziționat, aplicare compactă, modelabilă, refolosibilă, fără ambalaj	manoperă laborioasă, capacitate portantă redusă, timpi mari de uscare: 3-4 săptămâni, în funcție de grosime
Celuloză pulverizată și fibră de lemn	aplicată pentru termoizolarea pereților, planșeelor și a planurilor de acoperiș	poziționare compactă, fără spații; evitate de rozătoare	pentru o pulverizare eficientă, e nevoie de o structură fără rosturi, goluri sau crăpături
Panouri din fibră de lemn	se pretează pentru termoizolarea structurilor ferite de umezeală	paletă de produse diversificate în funcție de zonele de aplicare; manoperă rapidă și exactă	greu de achiziționat; preț ridicat
Granule din sticlă celulară	recomandată pentru termoizolarea zonelor sensibile la umezeală (socluri, pardoseli)	formează strat ce poate prelua încărcări; înlocuiește deopotrivă straturile de pietriș și termoizolație	greu de achiziționat, manoperă complicată
Termoizolații expandate cu adaos de perlit, mortare și tencuieli	la clădirile existente se pretează pentru termoizolarea interioară și exterioară	ușor de aplicat, permeabil (de verificat!), grosime la alegere – diversificare în funcție de grosime	necesită armare cu plasă de rabiț sau pânze din fibră de sticlă; aplicarea lor necesită atenție și precizie (atât la pregătirea suprafețelor, cât și la amestecare)
Plăci din stuf (rogojini)	se folosesc pentru termoizolarea fațadelor și planșeelor, la câptușirea pereților despărțitori de interior	material local, relativ ieftin, ușor de pus în operă	dimensiuni fixe, decupaj complicat, manoperă laborioasă
Umplutură uscată (peleți din lemn mineralizat)	utilizat ca umplutură naturală pentru planșeele dintre etaje și extradosul bolților	formează strat ce poate prelua încărcări; înlocuiește deopotrivă straturile de pietriș și termoizolație	greu de achiziționat, manoperă complicată
TENCUIELI ȘI ADITIVI			
Zugrăveli și tencuieli pe bază de var	utilizare la interior și exterior – pentru acoperirea pereților cu mortar și ca straturi de finisare	variate, aplicare ingenioasă, stopează mucegaiul – dezinfectant	material basic, produce arsuri, necesită îmbrăcăminte de protecție, necesită refacere periodică, fără aditivi lasă urme
Lipituri și gleturi organice	materiale speciale aplicate la interior – pentru acoperirea pereților cu mortar și ca straturi de finisare	variate, paletă coloristică extinsă – refolosibile, fără ambalaj, ușor de netezit și de compactat	adesea manoperă complicată, utilizare laborioasă ce necesită expertiză și calificare
Glet de var	special, aplicabil la interior și exterior – pentru acoperirea pereților cu mortar și ca strat de finisare	variat, paletă coloristică extinsă – refolosibil, fără ambalaj, ușor de netezit și de compactat, rezistă bine la umezeală	adesea manoperă complicată, utilizare laborioasă ce necesită expertiză și calificare
Perlit expandat și granule de argilă	aditiv termoizolator, material de completare (nu are capacitate portantă)	ușor de procurat și aplicat	nu se găsește peste tot
Tencuieli minerale de asanare, WTA și de sacrificiu	se aplică la nivelul soclului (în interior și exterior)	preia umezeală și înglobează cristalele din săruri	utilizare laborioasă ce necesită expertiză și calificare
STRUCTURI PENTRU PEREȚI			
Beton de câneapă (hempcrete)	umplerea structurilor de tip cadru	Reglează nivelul de umiditate, termoizolează eficient, are o structură de tip monolit, necesită puține straturi	necesită expertiză și calificare, nu se găsește peste tot
Blocuri de zidărie din BCA și panouri de izolare	realizarea pereților portanți și material de umplutură, termoizolarea soclurilor și interiorul pereților	modelare ușoară, material accesibil, execuție simplă și rapidă	capacitate portantă redusă, sensibilitate la ciclurile de îngheț-dezgheț (se pozează pe strat de pietriș)
Baloți de paie	pentru termoizolarea fațadelor și a planșeelor, placarea pereților despărțitori	material local relativ ieftin, ușor de pus în operă, există rutină	dimensiuni fixe, greu de achiziționat, disponibil periodic, operă laborioasă
Cărămizi din chirpici și pereți de vâlătuci (împletitură de nuiele)	pentru pereți portanți și umplerea structurilor pe cadre, pentru a forma masă termoizolatoare și de reglare a umidității	ușor de modelat, aplicat și reparat, refolosibil, fără ambalaj	tehnologie de producție lentă, perioadă de uscare de 3-5 săptămâni
Cărămizi presate din lut, pământ bățut	pentru pereți portanți și umplerea structurilor pe cadre, pentru a forma masă termoizolatoare și de reglare a umidității; soclurile se zidesc obligatoriu din cărămizi pline	ușor de modelat, înlocuit și reparat, refolosibil, fără ambalaj, producție accelerată	material mai sensibil la umezeală decât cărămida din chirpici, necesită expertiză pentru alegerea lutului

Principiile de dezvoltare a unei construcții

Principiul primordial este execuția simplă și eficientă financiar. Se va ține cont de:

- Raport preț/ calitate rezonabil (reparații considerabile printr-o investiție realistă);
- Setarea priorităților;
- Conformarea la structurile și situația existentă;
- Stoparea tendințelor nesănătoase și implementarea unor practici avantajoase.

Principiile de bază generează un set de soluții ce pot fi implementate simplu, local, de către comunitate și se folosesc de structurile preexistente. E bine să ținem cont de ele, altfel utilizarea unor tehnologii moderne și a materialelor noi ce se comportă diferit de cele tradiționale ne vor complica intervenția și de cele mai multe ori vor dăuna structurii vechi.

Un alt avantaj al tehnologiilor simple, locale este că sunt ușor de predat și învățat – practic sunt l-andemâna oricui, nu necesită utilaje speciale, nici prezența continuă a unui expert.

Mai multe informații găsiți pe pagina de web: <https://www.ermin-architects.com/>

MATERIALE SUPLIMENTARE ÎN CAZ DE NEVOIE

REPARAREA PEREȚILOR DIN CHIRPICI

De cele mai multe ori e nevoie să începem cu demolarea – desfacerea zonelor afectate, îndepărtarea materialelor deteriorate, până când ajungem la o structură curată pe care se poate clădi din nou.

Caracteristicile unei structuri sănătoase sunt următoarele:

- este curată (deprăfuită)
- este uscată
- este stabilă și rezistentă

Pe pereți pot apare mai multe tipuri de fisuri – unele provin din mișcarea naturală a subansamblurilor, altele sunt provocate de factori externi. La acestea din urmă e indicat să depistăm și să examinăm cauza cu ajutorul unui profesionist. Fisurile din prima categorie sunt reparabile, de obicei sunt fisuri verticale în dreptul parapetelor de geam, sau la îmbinarea pereților exteriori cu cei de compartimentare. După o curățare și împănare temeinică, aceste fisuri pot fi acoperite cu mortar proaspăt. Fisurile și crăpăturile se scobesc de materialul descompus, se aspiră de praf, apoi se umezesc pentru aderență. Penele se aleg în prealabil și se introduc în crăpătură la o distanță de 15-20 cm unele de altele. Putem folosi bucăți de țiglă sau cărămidă pe care le batem și le fixăm după ce am umplut

fisura cu un mortar de var. Pana trebuie să fie fixă! Dacă nu împănăm golul, ci doar îl umplem cu mortar, fisura va reapare. O altă soluție este prinderea în ‘copci’: la distanțe de 20-30 cm se scobește spațiu pentru introducerea unei cărămizi întregi perpendicular și centrat pe linia crăpăturii. Cele două metode se aplică pentru crăpături mai largi de un deget. Fisurile mai mici pur și simplu se curăță și se umple/ injectează cu mortar. La suprafață, este indicată armarea fisurii cu o plasă: pe ambele părți ale fisurii se îndepărtează tencuiala pe o fâșie de cca. 10-15 cm și o adâncime de 3-5 mm. Porțiunea se curăță de praf, se umezește, iar plasa se lipește cu mortarul de umplere peste zona fisurată. Armarea o facem după ce împănarea s-a uscat complet!

Pentru un aspect neted, pereții reparați și curățați pot fi neteziți cu tencuială sau lipitură. Prin lipitură se înțelege mortar pe bază de var, prin tencuială un amestec de mortar de var și ciment.

MOSTRE DE LIPITURĂ

Dacă nu avem lipitură veche de reciclat sau suntem nevoiți să acoperim o suprafață mare, este recomandată realizarea mai multor mostre, alterând ușor proporția componentelor. Mostrele de lipitură se vor aplica pe același perete, în aceeași grosime, pe un petec de cca. 25x25 cm. Mostrele să fie comparabile și ușor de identificat! Veți alege materialul care aderă cel mai bine de perete și prezintă microfisuri. Nu ne dorim netezime perfectă, ci mai degrabă o lipitură care după uscare rămâne compactă, rezistentă și în poziție. Excesul de nisip sau varul slab formează o peliculă moale, fiabilă, ușor de îndepărtat prin frecare. Să ne abținem de la excese!

Diferențiem lipitură/ tencuială dură și de finisare. Lipitura dură are o grosime de 1-2 cm și poate fi aplicată în mai multe straturi suprapuse, dar întotdeauna după uscarea completă a stratului de bază. Nu urmărim un finisaj lipsit de fisuri, ci mai degrabă unul cu aderență și plasticitate bună. Peste această lipitură dură aplicăm stratul neted de cca. 2-3 mm care ne va furniza aspectul final. Cu cât este mai fină și subțire lipitura, cu atât este mai subțire și fibra pe care o amestecăm în mortar. În stratul de netezire nu vom adăuga plevă, paie sau fân, ci mai degrabă gunoi de cal. (Rețeta tradițională este nisip:lut:gunoi = 1:2:¼.) Gunoiul să nu conțină bucăți de paie. Se amestecă în formă zdrobită. După uscare își pierde mirosul. Pentru evitarea infecțiilor bacteriene, folosiți mănuși de protecție dacă aveți răni pe mână! Rețeta modernă prescrie doar un amestec de nisip și lut (pământ galben) în proporție de 1:4. Dacă se fisurează suprafață, aplicați încă un start fin. Acesta din urmă va umple fisurile și va omogeniza suprafața. Aveți răbdare pentru uscarea fiecărui strat în parte, altfel va crăpa tot finisajul. Lipitura poate fi armată cu material textil natural sau sintetic care va fi introdus în ultima treime a stratului total de lipituri.

PROCESUL DE TENCUIRE

Suprafața de bază trebuie să fie curată (fără praf), uscată și stabilă. Răzuim peretele cu mistria, măturăm și umezim suprafața. Aplicăm tencuiala manual, cu gletiera sau cu mașina și o netezim cu mișcări largi folosind o riglă sau un dreptar. La baza peretelui se așază o scândură pentru a reutiliza materialul căzut. Se lucrează de jos în sus, aplicând materialul doar pe o suprafață care poate fi finisată înainte de a începe să se întărească. De obicei, un perete finalizat constă din 1-2 straturi brute, 1 strat de nivelare și 2-3 straturi subțiri de lut. Fiecare strat trebuie răzuit după uscare pentru a îndepărta particulele desprinse și pentru a verifica calitatea suprafeței. Pentru netezire se poate folosi gletiera, un șpaclu japonez sau o drișcă cu burete. Gletiera metalică compactează suprafața și îi conferă un aspect lucios, în timp ce drișca cu burete creează o textură similară tencuielii. Suprafața finalizată poate fi reumezită pentru retușuri. Este important să stabilim gradul de finisare dorit – suprafața „perfect netedă” este posibilă, dar implică costuri suplimentare.

REPARAREA ZIDURILOR DIN PIATRĂ

Pentru zidurile din piatră sau cărămidă este necesară curățarea și refacerea rosturilor. Aceasta se poate face ușor o scoabă, iar adâncimea de curățare trebuie să fie de aproximativ 3-5 cm. Dacă mortarul poate fi îndepărtat foarte adânc sau lipsește complet, se lucrează pe suprafețe mici, completând rosturile imediat (aproximativ 0,5-1 mp odată).

TENCUIALA CU MORTAR DE VAR

Mortarul de var se aplică într-un mod similar, dar nu sunt recomandate direct pe suprafețe de lut. Tencuiala de var-nisip se utilizează pentru ziduri de cărămidă, suprafețe acoperite cu rogojină de stuf sau pereți din piatră. După pregătirea suprafeței (răzuire, îndepărtarea prafului, umezire), se aplică stratul de bază, care poate fi netezit sau frecat. Se recomandă respectarea unei grosimi de aproximativ 2 cm. Un strat suplimentar de finisare nu este neapărat necesar. Pentru zidurile din piatră sau zonele de soclu, se utilizează mortar de var îmbunătățit, în proporție de nisip:var:ciment = 4:1:1/12 (conținutul de ciment 2-5%). Cimentul crește rezistența suprafeței, asigură o mai bună aderență pe piatra netedă și accelerează întărirea în medii umede.

Raportul var-nisip pentru tencuirea suprafețelor din stuf este nisip:var = 3:1 pentru primul strat și nisip:var = 1:4 pentru suprafețele generale și zidărie. Mortarul de var pur rămâne lucrabil mai mult timp – dacă este reumezit și amestecat a doua zi, poate fi reutilizat. În schimb, mortarul îmbunătățit cu ciment trebuie aplicat în 1-2 ore, deoarece cimentul începe să se întărească. Nu se recomandă utilizarea mortarului de var pe pereți cu umiditate ridicată.

VĂRUIREA

Pereții complet uscați și reparați trebuie văruiți în 2-3 straturi, aplicând pensula în direcții perpendiculare la fiecare strat.

Văruirea are efect dezinfectant și previne apariția mușgaiului. Se recomandă reîmprospătarea anuală sau la doi ani.

— Primul strat de var: 10 l apă + 4 l (4 tăvi) var stins

— Stratul al doilea și al treilea: 10 l apă + 6 l (6 tăvi) var stins

Pe suprafețele vopsite cu vopsea lavabilă se poate aplica var doar după grunduire. Ca grund, se recomandă lipici de tapet pe bază de celuloză (CMC), diluat și aplicat în 2 straturi, având consistența apei sau a laptelui. Pentru socluri, se poate folosi var amestecat cu funingine, obținându-se o nuanță gri cu efect hidrofug.

CREȘTEREA REZISTENȚEI LA APĂ A FAȚADELOR

Pe lângă metodele tradiționale, recomandăm utilizarea vopselelor pe bază de rășină siliconică pentru suprafețele exterioare tencuite. Acest tip de vopsea este impermeabilă, dar permite eliminarea umidității din structură.

Pentru zonele de soclu, se poate folosi mortar de var îmbunătățit sau mortar de reparație certificat WTA. Prima variantă se prepară pe șantier, în timp ce a doua se găsește sub formă de pulbere în saci și este o tencuială hidroizolantă cu pori de aer, utilizată la reparația suprafețelor din cărămidă și piatră.

Concluzie

Proiectul BarnCulture nu a fost doar o inițiativă arhitecturală și artistică, ci și un proces comun de gândire, învățare și dezvoltare pentru noi participanții în proiect. Prin colaborarea a celor șase arhitecți și a doisprezece artiști din cele trei țări, nu am transformat doar clădiri fizice, dar am încercat să cedăm spațiu unui nou tip de abordare: convingerii că aceste clădiri vechi, tradiționale, pot fi revitalizate și adaptate nevoilor moderne fără a-și pierde valoarea istorică, culturală și arhitecturală. Hambarele nu sunt doar structuri; ele sunt martori ai trecutului, ai muncii grele și ai poveștilor de viață ale comunităților care le-au construit și le-au folosit.

Pe parcursul procesului de reconversie, nu ne-am concentrat doar la reînnoirea materialelor și formelor, ci și asupra modului nostru de gândire. Ne-am propus nu doar să păstrăm trecutul, ci și să modelăm aceste clădiri având în vedere viitorul. Soluțiile ecologice, reutilizarea durabilă a materialelor și crearea de spații comunitare au fost aspecte al căror loc se află în „inima proiectului” .

Suntem mândri pentru faptul că, în urma colaborării dintre cele trei organizații din cele trei țări, nu doar am creat soluții interesante de

reconversie din punct de vedere al designului și arhitecturii, dar am articulat o idee care poate contribui la îmbunătățirea calității vieții în comunitățile rurale, păstrând în același timp respectuos patrimoniul arhitectural.

Mulțumim din suflet pe această cale fiecărei persoane care a participat la procesul de creație, experților și susținătorilor implicați în proiectul BarnCulture. Fără contribuțiile lor, această publicație nu ar fi prins viață, iar oportunitatea ca hambarele să își spună poveștile – nu doar ale trecutului lor, ci și ale viitorului lor – nu ar fi apărut.

Sperăm ca publicația noastră va fi o lectură inspirațională pentru profesioniști și nu numai, că va contribui la revitalizarea altor hambare din cele trei zone ale proiectului și nu numai, mai larg în peisajele rurale ale Europei.

Ca lideri ai celor trei organizații implicate în conceptualizarea, pregătirea și implementarea acestui proiect, dorim să ne exprimăm angajamentul față de păstrarea patrimoniului construit și promovarea dezvoltării durabile. Munca noastră nu se oprește la acest proiect. Vom continua!

Eszter Rodics

Thumann Werner

Gergely Rodics

Conținut

Introducere	3
Îndrumar pentru folosirea publicației	4
Zonele de interes – Bazele cooperării dintre arhitecți și artiști	5
Ungaria – Prezentarea echipei creative maghiare formată din arhitecți și artiști vizuali	6
Atelier comunitar – Kővágóörs	8
Germania – Prezentarea echipei creative din Germania	12
Centru De Vizitatori Și Spațiu Pentru Evenimente – Wolfstein	14
Transilvania – Introducerea echipei din România – Prezentarea cercului creator al arhitecților și artiștilor transilvăneni	18
Șură rezidențială – Arcuș (Árkos)	20
Proiect model – Dilemele modernizării și conservării patrimoniului	24
Ghid tehnic – Tehnici moderne pentru construcții tradiționale	26
Concluzie	31

Editat: Colegiul Popular de Arte din Bazinul Carpatic
Kapolnásnyék, 2025
Editor responsabil: Eszter Rodics
Pregătirea tipăririi: Layout Factory
Imprimat și legat de: Virtuóz Nyomdaipari Kft., 2025
ISBN 978-615-81818-6-0

Această publicație (tipărită în patru limbi) a fost realizată prin colaborarea artiștilor și profesioniștilor din trei țări – Ungaria, Germania și România. Scopul nostru a fost să oferim idei pentru conservarea patrimoniului construit din zonele rurale, căutând în același timp soluții moderne și durabile. Șase arhitecți și doisprezece artiști plastici au lucrat împreună pentru a insufla o nouă viață vechilor șuri, având în vedere atât accesibilitatea, cât și protecția mediului.

Planurile de conversie a șurilor prezentate includ numeroase soluții inovatoare și idei tehnice de renovare, oferind inspirație familiilor rurale pentru a reutiliza clădirile agricole ca spații de locuit, spații de afaceri sau centre culturale. În urma acestei colaborări creative, nu doar planuri arhitecturale au fost create, ci și lucrări unice de artă, inspirate din lumea șurilor. Proiectul BarnCulture, prin viziunea sa diversă și plină de culoare, își propune să contribuie la revitalizarea zonelor rurale din Europa, creând armonie între trecut și viitor.

Gergely Rodics

<https://www.barnculture.eu/>